

SZENTIVÁNYI, MARTIN,

**Consultatio saluberrima, de reducenda  
stabiti ac constanti tranquilitate et pace  
in Hungaria, per ejusdem ad ductionem in  
Unitatem fidei ac Religionis. Inclytis quatuor  
statibus Hungarie, nempe: Eccle**

Tyrnaviae : typis Academicis,  
1704



EOD - milióny knih z katalogů knihoven více než 10 evropských zemí jsou nyní k dispozici jedním kliknutím myši.



#### Děkujeme, že jste si vybrali EOD!

V evropských knihovnách jsou uchovávány milióny historických i novověkých knih. Velká část těchto dokumentů může být nyní velmi jednoduše k dispozici v podobě elektronické knihy - eBook. Požadovaný titul si můžete kdykoli objednat prostřednictvím online katalogů knihoven zapojených do projektu EOD (eBooks on Demand – elektronické knihy na požádání). Tištěnou knihu přivedeme do digitální podoby a zpřístupníme v elektronické podobě.

Co Vám můžeme nabídnout. (a proč využívat službu EOD)

- ⌚ Získáte téměř identický dojem, jako kdybyste si prohlíželi originál.
- ⌚ K prohlížení elektronické knihy postačí běžný software, samozřejmostí je možnost zvětšení stran nebo jednoduchá navigace.
- ⌚ Můžete si vytisknout jednotlivé strany nebo celou knihu.
- ⌚ K dispozici máte vyhledávání jednotlivých slov z plného textu knihy.\*
- ⌚ Jednoduše zkopírujete obrázek nebo část textu a přenesete je do jiných aplikací, např. textového editoru.\*

\* Nelze poskytnout u každé knihy.

#### Podmínky služby

Objednáním služby EOD přijímáte podmínky stanovené knihovnou, která vlastní knihu. EOD poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům výhradně pro osobní potřebu, komerční využití není povolené bez svolení vlastníka dokumentu.

- ⌚ Všeobecné podmínky - česky: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/cz/agb.html>
- ⌚ Terms and Conditions in English: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/en/agb.html>
- ⌚ Terms and Conditions in German: <http://books2ebooks.eu/odm/html/vkol/de/agb.html>

#### Více o projektu

Službu EOD nabízí již 18 knihoven z více než 10 evropských zemí. Podrobné informace o projektu získáte na <http://books2ebooks.eu>

Vědecká knihovna v Olomouci

42 . 899

42 . 948

(35014-35063.)

4

CXVIII. D. 10.

INTRODUCTION  
A LA GRAMMAIRE  
DU LANGAGE HUMAIN

COMPOSÉE PAR  
D'ESPAGNE

PARIS, CHEZ J. DE LAURENT,  
LIBRAIRIE DE L'INSTITUT NATIONAL

DEUXIÈME EDITION REVUE ET CORRIGÉE  
PAR M. DE L'INSTITUT NATIONAL

PARIS, CHEZ J. DE LAURENT,  
LIBRAIRIE DE L'INSTITUT NATIONAL

DEUXIÈME EDITION REVUE ET CORRIGÉE  
PAR M. DE L'INSTITUT NATIONAL

PARIS, CHEZ J. DE LAURENT,  
LIBRAIRIE DE L'INSTITUT NATIONAL

DEUXIÈME EDITION REVUE ET CORRIGÉE  
PAR M. DE L'INSTITUT NATIONAL

PARIS, CHEZ J. DE LAURENT,  
LIBRAIRIE DE L'INSTITUT NATIONAL

DEUXIÈME EDITION REVUE ET CORRIGÉE  
PAR M. DE L'INSTITUT NATIONAL

42899  
42948

**(CONSULTATIO  
SALUBERRIMA,) DE**

Reducenda stabili ac constanti tranquilli-  
tate & pace in Hungaria , per ejusdem adductionem  
in Unitatem Fidei ac Religionis.

*In cyltis Quatuor Statibus Hungariae,*

Nempe : Ecclesiastico , 42937

Magnatum ,

Nobilium ,

& Liberarum Regiarumque Civitatum  
(præsentata ,

A Reverendo Patre

MARTINO SZENTIVANY Soc. JESU Theologo.  
(Dicata verò)



REVERENDISSIMO DOMINO, DOMINO

(MICHAELI MEREI )

Ecclesiæ Metropolitanæ Strigoniensis Ca-  
nonico , Archidiacono Hontensi , Abbatii Sanctissimi  
Salvatoris de Szekszard , &c. Domino Domino Patrono  
gratiosissimo.

Ex Opusculis ejusdem Authoris , Opusculum Decimum tertium.

Tyrraviae Typis Academicis , Anno M. DCC.IV.

Reverendissime Domine, Domine,  
Mecœnásque Gratosissime.

**L**ucubratio hæc parva mole, curâ tamen labo-  
réque haud parvo concinnata, diu domesti-  
cas inter scriptorum meorum latebras deli-  
tuit, quòd in publicam typi lucem eluctari  
cupienti, idoneus decesset Patronus, cuius clien-  
telæ, more, institutioque omnium penè hujus ætatis Aucto-  
rum, & ipsa se unà mecum addiceret. At nunc posteaquam  
munifica Reverendissimæ Dominationis Tuæ Humani-  
tæ, ultrò, ac spontaneâ oblatione patrocinium ejusdem susci-  
pere dignata est, quidnî feliciter prodeat, non alias melius,  
quàm ad Virtutum Tuarum palchram sanè adultamq; Lucem  
legenda. Tuo igitur Reverendissimo Nomini lubens eam  
volénsque inscribo, cui primam debet jure venerationem. Quan-  
quam & aliae, eæque prægrandes mihi sunt rationes, ob quas,  
quo in Te studio ferar, etiam in hujus opellæ fronte palam  
facere necesse habui. Vetus nos inter (meminisse dignaberis)  
necessitudo intercedit, ex quo in Pazmaniano Viennæ Collegio  
non Virtutis minus & Litterarum, quàm meum Te Alumnū,  
nōsse simul, simul amare cœpi, ac estimare. Utrumque nempe  
merebatur egregia in Te adhucdum Adolescentē indoles, fer-  
vens pietatis ardor, & ut Laconum more paucis omnia dicam,  
plena, constans, exacta sanctæ illius, & in publicam rem uti-  
lissimæ

lissimæ Domus, legum custodia. Quod cùm ego tacitus apud me aliquoties reputarem, jam tunc indubitate conclusi, Michaëlem hunc, Ecclesiæ DEI per quam utilem, & verum Custodem fore Angelum. Atque hanc meam seu conjecturam dixero, seu verius præsigium, adeò cumulate subinde implevisse; ut nemo hodie unus sit, qui nesciat, aut sileat fructuosos Tuos in vinea Domini labores, vigilem pastorali in munere solicitudinem, liberalem in sacras syntheses, Aras, & Templa religionem. Ornabat præclara hæc decora, animi sincerus candor, exorrecta in omnes benignitas, sancta & laudatissima in peregrinos, viatorésque hospitalitas. Accedit nunc in Academiam hoc Tyrnaviensium Collegium, totumque Ordinem nostrum minimum, favor atque benevolentia Tua non vulgaris; quibus omnibus nominibus merebare, ut donum hoc haud magnum per se, sed quod pondus ab affectu meo accipiat, antiquâ dedicatum formulâ libens Tibi meritò donarem, consecrarem. Eadem hæc Tua effecere Merita, ut Metropolitanæ hujus Ecclesie, Venerabilisq; Archi-Capituli Strigonensis Canonicis allegereris, nec diu post Archi-Diaconus Hontensis fieres, ac tandem Abbas Sanctissimi Salvatoris de Szekszard splendorem Officio dares potius, quam ab eo acciperes. His autem maiores Te exspectant dignitates, ad quas ut felix progrediaris, Votorum meorum, & præviae hujus ad Te Allocutionis est finis. Dabam Tyrnaviae ex Academico Soc. JESU Collegio, in ipsa D. Archangeli Michaelis Patroni Tui die octava, Anno M. DCC. IV.

Reverendissimæ Dominationis Tuæ

Servus obligatissimus

Martinus Szentivany.

## Proloquium ad Benevolum Lectorem.

**F**Autor quidem me non esse de eo statu , ut publica , & præsertim politica negotia tractem , quin imò , ut vi mei instituti ( id specialiter ac severissimè vetantis ) me nullatenus ijsdem immisceam ; vetari tamen id mihi nequaquam poterit ( cùm sim verus Patriæ filius , adeoq; ju- re naturæ eidem obstrictus ) ne ejusdem bonum saltem desiderio , votis , ac precibus juxta meam tenuitatem promovere studeam , & ne malo ejusdem , tenerimo affectu compatiar . Cùm igitur longâ & seriâ lectione Annalium Hungariae , ipsâque experientiâ & observatione à juventute mea , usque ad senium , pro comperto habeam , hoc Regnum Hungariae , sicuti est , naturâ soli , & benignitate cœli , felicissimum , itâ & bellis , ac continua ferè tumultibus infelicissimum , institui subinde mecum privatum considerare , quænam hujus inquietudinis publicæ , ac tot vicissitudinum causæ esse debeant , & reperi his ultimis sæculis , si non unicam , certè præcipuam horum malorum causam esse , tantam diversitatem ac varietatem Religionum . Ut autem majorem efficaciam argumentum hoc habeat , induco ipsoſmet Acatholicos , ætate maturos , ac singulari prudentiâ conspicuos , atque ab omnibus privatis affectibus ( qui in omni rectâ rationis Consultatione , ordinem ac successum interturbare solent ) liberos , & duntaxat bonum commune Regni ac Patriæ , præ oculis habentes , in hanc consultationem . Porro totius hujus amicæ Consultationis , argumentum erit .

Primò ostendere . Quod valde expediens , imò necessarium foret , ad solidam tranquillitatem & pacem in Hungaria , si omnes Regnicolæ essent unius ejusdémque Fidei ac Religionis .

Secundò demonstrare . Quod nulla alia Religio sit , in qua omnes Regnicolæ facilius convenire possent , quam sit Religio Romano-Catholicæ .

Tertiæ . Quod nulla ratio sit , cur ad eandem , illi , qui defactò ab ea alieni sunt , non debeant accedere .

CON-

# CONSULTATIO,

Primariorum aliquot Virorum Acatholicorum , & quidem diversarum inter se Religionum , de Reductione Hungariae , ad solidam & constantem Parem , per Unitatem Religionis.

## PARS I. CONSULTATIONIS.

*Rales Consultationis.* Quoties considero modernum , & veterem statum Hungariae , atque utrumque ad invicem combino & comparo ( facio autem id frequentissime ) toties in amarissimas solvor lacrymas . Florebat siquidem in hoc Regno olim summa pietas ac devotion , inter Reginicos ejusdem , magna animorum unio , & Christiana charitas , profusa in pia opera , & pauperes liberalitas , ( cuius adhuc exstant in tot Templis , Monasterijs , Xenodochijs , & alijs pijs monumentis aliqua vestigia ) magna erat ejusdem potentia , & per Orbem Christianum insignium victoriarum de hostibus Christianitatis fama , vigebat in eo summa justitia , magna fuit Procerum Regni authoritas , & veneranda Regum Majestas , ac populi erga eundem observatio , & reverentia : amplitudo illius erat maxima , & fiebat ad illud continua variarum ditionum accessio , ita , ut sub Corona Hungariae decem continerentur Regna ( quorum nomina solum ferè jam retinemus ) præter amplissimos Principatus , Transylvaniæ , Valachiaæ , & Moldaviaæ : erat in eo omnium rerum mira abundantia , & omnimoda in Religione uniformitas , ac unitas , numerabaturque inter felicissima ac florentissima totius Europæ Regna ; verbo , erat super illud omnis divina benedictio . In locum autem tantorum bonorum , posterioribus his temporibus successit summa impietas , injustitia maxima , successerunt graves

populi oppressiones , deprædationes , fraudes ac doli ; bonorum , & præsertim Ecclesiasticorum invasiones & occupationes , sacrarum rerum di-reptiones , mutua odia , & rancores : introductæ sunt horrendæ blasphemie & execrationes , continuæ lites , ac jurgia , insynceritatem ac diffi-dentiaz , aliaquæ innumera mala . Cujus tantæ mutationis causas & ori-ginem dum indago , & perscrutor , potissimum esse illius causam reperio , tantam Religionum diversitatem , quæ in hoc Regno permittuntur ac tolerantur , nequè aliam modalitatem invenio ad tollenda hæc mala , quæ ut totum Regnum reducatur iterum ad unius Religionis unita-tem & uniformitatem . Et confirmat hanc meam opinionem ipsa Scri-ptura Sacra veteris Testamenti quæ exprimere volens fortitudinem po-puli Iſraëlitici , sèpiùs eum hoc titulo ac elogio exornat , quod fuerit qua-si vir unus . Sic Judicum 20. v. 12. dicitur : *Egressi sunt omnes filij Iſraël , & pariter congregati quasi vir unus .* Et 1. Reg. 11. v. 7. *Invasit timor Domini populum , & egressi sunt quasi vir unus .* Et 2. Esdræ 8. v. 1. *Con-gregatus est omnis populus quasi vir unus .* id est : tam concordi animo & voluntate , atque sententiâ , tanquam si fuissent omnes vir unus . Quid autem vobis videtur ?

*Primus Consultationis Aſſessor.* Id quidem etiam mihi verissimum esse videtur , videlicet hanc tantam diversitatem Religionum , præcipuam cau-sam esse præsentium omnium , quibus regnum hoc premitur , malorum . Vetus siquidem est adagium illud : *Concordia res parva crescunt , discordia maxima dilabuntur* , quod vel maximè verificatur , de concordia & discor-dia , in negotio Religionis . Quanta autem hæc sit sub Corona Hungariæ , quis non videt ? dum pars una sequitur doctrinam Lutheri , alia , dogmata Calvini , alia tenet placita Puritanorum , rursus alia novorum Arianorum . Præter Schismaticos Græcæ Ecclesias , suorum rituum tenacissimos , & Ro-mano-Catholicos , qui in suæ Religionis antiqua possessione , tot articulis Regni & Regum privilegijs firmata , ac tot Sæculorum præscriptione sta-bilita , constanter perseverant , eamquæ mordicus retinent ac tuentur . Hinc cùm illi tueantur antiquam suam possessionem , & alia Religiones conen-tur promovere suas prætensiones , necessè est sequi magnam Regni perturbationem . Omitto perfidos Judæos , phanaticos Anabaptistas , impuros Mahometanos , aliosquæ Sectarios , qui etiam student , ac conan-tur modis ac vijs quibusquæ , suas Sectas promovere ac stabilire . Judi-

co proinde saluberrimum fore pro Regno, si illud reducatur ad Religionis unitatem & uniformitatem. Quod ipsum pariter & ego confirmo testimonij Scripturæ Sacrae Novi Testamenti, quæ unicè commendat hanc unitatem Religionis, primis Christianis dando hanc laudem & commendationem: *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una.* Act. 4. v. 32. Et Apostolus Gentium, ad Philippeenses 2. v. 17. hortatur eos, *ut sint unanimis, idipsum sentientes* (præsertim de mysterijs fidei) Et Romanos, *ut idipsum sapiant in alterutrum secundum Jesum Christum, & sint unanimis, ac uno ore honorificent Deum & Patrem Domini nostri Jesu Christi, ut idipsum dicant omnes, & non sint inter eos Schismata, sed sint perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.* 1. Cor. 1. v. 10. Et S. Petrus Apostolus monet omnes fideles, *ut in fide sint unanimis.* 1. Petri 3. v. 8.

*Secundus Assessor.* Et mea hæc est opinio, quod vix prudenter dubitari possit, unitatem Religionis in aliquo Regno præferendam esse libertati, tot diversarum Religionum. Unde confirmo adagium illud à Domino Vicino meo prolatum, quod Concordia res parve crescunt, discordia autem maxime dilabuntur, præcipue tamen in negotio Religionis, & insuper hanc observationem superaddo. Quod in alijs rebus discordie facilius componi possint, vel per amicabilem compositionem, vel interventu amicorum & mediatorum, vel per dexteritatem & decisionem ac authoritatem Magistratum, ac per ipsius Juris Leges. Neque ita nobis sunt intimæ, sicuti sunt discordie in negotio Religionis; hæc enim sunt nobis ita intimæ, ut non solum circa certas partes Regni, vel aliquos limites & terminos Dominiorum, aut inter determinatas familias, aut Communitates, sed inter ipsos domesticos & familiares versentur, dum aliam Religionem tenet Paterfamilias, aliam sequitur Materfamilias, aliam Dominus, aliam servi, & subditi, & quod plus est, aliam parentes, aliam filij vel filiæ, & unusquisque tam pertinaciter suæ opinioni adhæret, ut nec filij aut filiæ suorum parentum, nec subditi & famuli suorum Dominorum, nec rudes & illiterati Virorum doctorum, nec simplices & idiotæ parochiani, Parochorum, ac suorum instructorum, aut doctrinæ & prudentiæ insignium Praelatorum judicio, in hoc puncto ve- lint cedere, omnes & singuli suam opinionem de veritate Religionis a liorum opinioni præferentes. Quis igitur dubitabit unitatem Religionis

in aliqua domo , universitate , Communitate , & Regione præoptandam esse tantæ varietati Religionum ?

*Tertius Assessor.* Evidem hæc diversitas in Religione , quandoque in tantam aversionem progreditur . ut sèpius uxor à marito , vel maritus ab uxore quærant divorrium , filij aut filiæ gravissimas patientur à parentibus persecutions , & subsidijs necessarijs ad viictum & amictum , ac vix non ipsâ hæreditate priventur : omitto lites & quotidianas ferè contentiones , prætermitto etiam continua quasi scommata , aliaquæ incommoda & mala , quæ ab utraque parte contraria , occasione hujus diversitatis in Religione , ad invicem fieri & inferri solent . Quæ omnia tollerentur & evitarentur per unitatem & uniformitatem Religionis . O felices illos quos Deus facit inhabitare unius moris in domo . Psal . 67 . v . 6 . hoc est : concordes in eadem Religione , & in ijsdem colendi Deum ritibus . Exemplo sit nobis Regnum Israëlitarum , unitum Regno Judæ , & potentissimum , quandiu unius ritus in colendo Deo fuit ; at postquam Jeroboam novum ritum Religionis instituit collocando duos vitulos aureos , unum in Bethel , & alterum in Dán , separatum est Regnum Israël à Regno Judæ , nec unquam amplius hæc duo Regna coalescere poterant in unum , ac tandem defecit utrumque .

*Quartus Assessor.* Tollerabiliora adhuc essent hæc domestica incommoda , sed quanto majora sunt illa , quæ in ipsis Communitatibus inferuntur ex hac diversitate Religionis ? Constat mihi , & vobis optimè , in ipsis Congregationibus Comitatuum , vel Senatibus Civitatum , quæ ex illa oriuntur dissidia , & quot deliberationes ac statuta , vel statuenda pro bono Communi , per tot protestationes ac contradictiones hominum diversæ Religionis , impedianter , vel eorum executio retardetur , aut totaliter cassetur & annulletur . Quantæ item exinde fiant inutiles expensæ , in tot ad Aulam ablegatos , cursores , Causidicos , in tot mandatorum & remandatorum ex Cancellaria Regni sollicitationes & expeditiones , ac honoraria , dum pars unius Religionis aliquid sibi esse præjudicatum putat . Quæ omnia præcaverentur , si essemus ejusdem Religionis . Et ut Sacris prophana addamus exempla : Helvetiorum Gens non minus corporis , quam imperterriti animi præstans , licet continuo apud exterios Reges , & Principes stipendia militaria merens , concorditer tamen inter se vixit prioribus Sæculis , sed vix cœpit per Zwinglium di-

¶)(5)(¶)

versitas Religionis, apud eos illicè excitatum est infensissimum bellum, sæpiusq; dein resuscitatum inter Catholicos & Zwingianos.

*Quintus Aſſessor.* Sed nonnè in ipliſ etiam Generalibus Regni Comitijs maxima, ex hac diversitate Religionum proveniunt incommoda? Certe in omnibus ferè Regni Dicetis Sæculo priore celebratis, potior pars temporis inſumpta eſt, in componendis diversarum harum Religionum prætensionibus? quod tempus longè utilius inſumptum fuifet, in ordinandis publicis, ac bonum totius Regni concernentibus negotijs. Quæ incommoda nullatenū interveniſſent, si fuiffemus ejusdem Fidei & Religionis. Et ut taceam de alijs perturbatissimis Regni Comitijs ex occasione hujus diversitatis Religionum, recolamus memoriam Comitia Anno 1662. quæ indicta fuere ab Augustissimo Cæſare Leopoldo, præcisè pro conservatione Hungariæ aduersus immanem potentiam Turcarum, Regno jam jam imminentem. In quibus, Hungariæ Superioris ablegati Acatholici, nihil de bono publico tractare volentes, nisi priùs eorum gravamina circa Religionem complanarentur, dum id obtinere non possent (neq; enim id tempus illud patiebatur, jam jam imminente & irruente in Regnum hoste) factâ ſecessione diſciferunt ex Comitijs (reclamante licet Cæſare, & faniore Comitiorum parte) protestantes fe nihil eorum obſervatuſos, quæ in iſdem concluſa fuerint: quod ſuum propositum etiam effectuarunt, nullum ſubſidium toto belli illius tempore, in publicam defenſionem Patriæ præſtare volentes. Atq; haec fateri cogimur etiam nos, qui ſumus ejusdem Religionis cum illis. Quæ utique Comitia utiliora fuiffent pro bono Patriæ, & totius Christianitatis, si haec diversitas Religionis, inter Regnicolas non fuifet. Habemus hujus rei documentum etiam in Germania, in cuius Imperialibus Comitijs, ex hac diversitate Religionis, plurima exorta ſunt diſidia, ex quibus ſubſecuta ſunt postmodum horrenda bella, quale ſuit illud, quod exortum eſt ex foedore Smalcatico contra Cæſarem, & Rusticorum contra Nobilitatem.

*Sextus Aſſessor.* Helvetiæ licet Confessionis ſim, ſenſer tamen reprobavi & nunc teaprobo, factum Calvinistarum Anno 1660, quo Vardinum ab Alibassa Asia Purpurato, & Vezirio Budensi expugnatum fuit. Ad cujus Præſidiij propugnationem ac defenſionem, & conservacionem nihil aliud defuit, quam major numerus præſidiariorum, quem quidem

dem Generalis Souches, & Franciscus Veselényi R. H. Palatinus , qui tunc ad Rakomaz cum Armada Cœsarea castra metati fuerunt , liberaliter Germano milite augere volebant , sed Civitatis illius Incolæ , & Aricenses præsidarij Calvinista , pertinaciter illud rejecere , aliqui ex illis dicentes : se malle Varadini audire Turcicum *Halla* , quam Catholicum *Alleluja* . Sicquè diversitas Religionum , fortissimum hoc Christianitatis præsidium prodidit , & perdidit . Sed & Anglia nos docuit , quantæ ex hac diversitate Religionum in ea secutæ sunt totius Regni illius mutationes , quantæ Tragedia ?

*Septimus Assessor.* In confirmationem eorum , quæ jam à Domino meo Vicino dicta sunt , adduco ego id , quod gestum est Anno 1652 . Georgius II. Princeps Transylvaniæ vigebat divitijs potens , & numero lo exercitu . Hic à Polonis , tunc à multis hostibus circumventis , requisitus fuit , ut Reipublicæ illi cum suo Exercitu succurreret , datâ assécratione de successione filij ejus Francisci Rakoczy in Regno Poloniæ , si in Fide Catholica educari permisus fuerit . Persuaserunt nostri Prædicantes Principi , ne conditionem hanc acceptaret , sed potius hostiliter Poloniam invaderet . Secutusquè est illorum imprudens consilium , sed pessimo successu : nam nec filio Regnum Poloniæ obtinuit , quo etiam ejus posteri fructi fuissent , & Transylvaniæ Principatum perdidit , univerlo fere insuper exercitu suo in Polonia amissò . Qua ex occasione , vos ipsi non ignoratis , quantæ subsecutæ fuerunt revolutiones in Hungaria & Transylvania , per tot mutationes Principum , hujus Provinciæ . Et horum igitur malorum fuit diversitas Religionum .

*Octavus Assessor.* His ego addo . Quòd omnium bellorum , seditionum , & tumultuum proximè elapsi Sæculo , uti erant bellum Zapollyanum , Boeskaianum , triplex Bethlenianum , Georgij I. Principis Rakoczy , & reliquorum , præcipua , si non unica causa fuerit hæc diversitas Religionum in Hungaria & Transylvania . Sed quid opus est antiqua recolere ? Nonnè Tumultuum Tökolianorum , qui non nisi horrendo , & diurno bello Turcico terminati sunt , origo & initium sumptum est , ex denegatione Decimarum & pensionum , quas Prædicantes Calvinista prætendebant à Serenissima Principissa Sophia Báthory Georgij II. Rakoczy relicta Vidua , ad quas tamen præstandas illa non obligabatur , post Conversionem suam ad Fidem Romano-Catholicam .

Quā

Quæ utique mala orta non fuissent, si non intervenisset diversitas Religionum. Occasione autem hâc, recurrent meæ memoriae, illa mala & funesta, eaque infensissima bella, quæ excitaverunt nostrates Hugonotæ in Gallia, quæ adē perniciosa illi Regno erant, ut præ magnitudine malorum, fidem humanam superare videantur, & tamen re ipsâ fuêre.

*Nonus Assessor.* Non judico multum hac de re esse disceptandum, omnes enim Politici hanc unitatem & uniformitatem Fidei ac Religionis, penunt ac statuunt pro fundamento & stabilitate Regnum, Monarchiarum, ac Rerumpublicarum. Hinc Hispani, Lusitani, Respublika Veneta, & Principes Italiæ, præter unam, nullam aliam permittunt in suis ditionibus Religionem. Principes quoquè Imperij pro firmo statuto habent, ut cuius Religionis est Princeps, illius sint etiam ejus subditi. Sed nec Moschus aliam patitur in suo Imperio Religionem, nisi quam ipse tenet. Sic & Rex Galliarum, omnium ferè Principum, ac Regum summus in politia, modis omnibus intendit, totum suum Regnum reducere ad unitatem fidei. Quin & Selimus Turcarum Imperator, cùm sub suam protectionem accepisset Transylvaniam, Isabellæ reliæ Viduæ Joannis Zápollya, Hungariae Inter-Regis, demandavit strictè, ne in Transylvaniam admitteret Religionum diversitatem, si non velet habere, Provinciæ gravem perturbationem. Non latuit salubre hoc Consilium etiam antiquos nostros Reges Hungariae. Sic enim S. Stephanus primus Rex Hungariae, universam Hungariam & Transylvaniam maximis laboribus adduxit ad ejusdem Fidei unitatem, atque hujus, Filio suo S. Emerico testamentaliter commendavit præ primis conservationem. Dein Andreas Rex, cùm profugus ex Polonia aliter Regnum adire, recuperarequè nequirat, licet Hungaris, id vehementer urgentibus, ut ad paganos ritus redire possint, permiserit, posteà tamen Sacrâ Coronâ redimitus, eosdem rursùs ad Fidei unitatem gloriosè reduxit, capite & bonorum privatione mulctatis, qui id facere recusaverint. Rex item Bella I. cùm plebs promiscua iterum ab hac unitate recedere moliretur, eam tam sedulè coercuit, ut nunquam posteà palam, quid ejusmodi tentare auſa fuerit. Et Ludovicus I. Patarinos hæreticos ex Bosnia extirpavit, & Bulgariam ad Fidei unitatem reduxit. Idem gloriofissimus Rex, Hebræos si resipiscere à sua perfidia vellent, pro Hungaris haberi, & privilegijs corundem gaudere, sin minus, eosdem ex Hungaria expellendos decrevit.

Sigismun-

Sigismundus quoque Rex, *Fraticellorum*, & *Nicolitarum* hæreses repulentes repressit. Matthias Corvinus, Hussitas ex Regno Hungariæ publico decreto proscriptis, quod dein renovatum est etiam sub Vladislao II. Quis enim ignorat, quanta mala in toto Regno Bohemiæ, & quales perturbationes, Hussitarum diversitas Religionis, ab avita illa Religione, quæ unica fuit prius in Regno Bohemiæ, intulerit? Sic & Ludovicus II. unanimi voto omniū Regnicolarum, cunctas novas Religiones ab ingressu Hungariæ prohibuit Anno 1525. Et idem decreto publico confirmavit in Comitijs Regni, in Rákos habitis 1526. Sic & Ferdinandus I. cum consensu omnium Ordinum ac Statuum Regni, ad Unitatem Fidei & Religionis, in compluribus Regni Comitijs Hungariam totam reducendam statuit. Et Anno 1556. omnes Anabaptistas intra spatium quatuor septiminarum, sub gravissima indignatione Regia, ejiciendos è Regno decrevit.

*Deeimus Assessor.* Ut ego meam sententiam de præsenti questio-  
ne proferam. Duos Reges Ludovicos, primum & secundum in medium  
adducam. Quorum ille 40. annis felicissimè Regnum Hungariæ gubernavit, & multis victorijs illustravit, sed & unitatem Fidei ac Religionis  
studiosissimè conservavit. Alter verò occasione diversitatis Religionis,  
totam felicitatem Hungariæ momento quasi sepelivit. Cum enim Tur-  
cæ maximis viribus Hungariæ Regno imminerent, & Rex destitutus  
esset auxilijs Christianorum Principum, & præsertim Germaniæ, ob-  
scuentes tunc novas in ea Religiones, coactus fuit ipse cum suo exercitu  
exiguo (comparatione ad tantam potentiam Turcarum) cum hoste con-  
fligere, eventu infelicissimo, in quo & ipse interiit, & cum eo totus ferè  
exercitus illius, cum præcipuis Regni Proceribus, tam Ecclesiasticis, quam  
secularibus. Post cujus interitum, ortum est illud diuturnum bellum  
inter Ferdinandum I. Regem, & Joannem Zápollyam, Hungariæ Inter-Re-  
gem, ac post hujus mortem; inter ejusdem viduam Isabellam, ac illius  
filium Joannem Sigismundum Zápollyam, per quod tota Hungaria &  
Transylvانيا mirum in modum fuit conturbata, & vix non ad interi-  
tum deducta, utraque ex parte per diversitatem Religionum inflammata;  
ex hujus quidem, quia post perversionem suam ad Arianismum, varijs  
Religionibus aditum in Transylvanianam præbuit, ex Cæsarib[us] autem par-  
te, quia aliter contra adversarium, Turcico auxilio firmatum, à Princi-  
pibus Imperij subsidium impetrare non potuit, quam per permissionem  
liberi

‡)(9)(‡)

liberi exercitij Religionum in Imperio , & inductionem Militiae diversarum Religionum in Hungariam , uti fuscè deducit hanc rem , eximius Historicus Gallicus , & in Curia Burdegalensi Regius Consiliarius Florimundus Ræmundus ; qui etiam in margine addit , hanc diversitatem Religionum , ferè unicam causam fuisse perditionis Hungariæ , & Transylvaniæ . Verùm consideremus & modernos motus Regni , an non hi facilius compoñi possent , si finis eorum esset sola Libertas Regionis , & non intrudetur simul Libertas Religionis . Firma meam sententiam axiomate illo politico : *Unitas Religionis , est firmitas Regionis , & varietas Religionum , est perditio Regionum .* Hoc enim nihil aliud est , quàm uni difficultati aliam , & quidem longè majorem priori superaddere .

*Undecimus Consultor.* His autem malis , quæ exoriuntur in Regno Hungariæ & Transylvaniæ ex ista diversitate Religionum , accedit & aliud , videlicet summa dissidentia inter Regem & Regnicolas diversæ Religionis , ac inter ipsos Status & Ordines Regni . Sic enim Rex non potest fidere plenè , sibi subiectis à sua Religione diversis , ut potè suæ Religionis summis osoribus & hostibus . Unde nîl mirum est , si Regales ad suam familiaritatem non facilè admittat , eisdem majoris momenti negotia non committat , vel ad maiores dignitates eosdem non promoveat . Et similis dissidentia ex hac ipsa causa , est inter ipsos Status & Ordines Regni . Cujus primus Status Ecclesiasticus , alienis à Fide Romano-Catholica planè est exosus , qui vieissim hos merito suspeccos habent de astutia , dolo , & fraude ac vafritie . Sed nequè inter ipsos Magnates , & Ordines seculares fieri poterit sincera confidentia , cùm una pars , alteri , non audeat se concredere .

*Duodecimus Affisor.* Rebus itaqùe sic se habentibus , ut dictæ sunt à vobis , mentis inops esset , qui vel dubitaret pro majori bono Regni fore , si una eademqùe in Regno Religioni esset , quàm tanta earum varietas . Unum tamen restat adhuc , quod à vobis prætermissum est , & tamen à Domino Præside propositum . Unde scilicet invaluerint in Regno nostro tam horrendæ blasphemiae , execrationes , perjuria , latrocinia , aliaqùe quàm plurima mala ? Quorum ego non aliam causam esse judico ( veritatem siquidem hic dissimulare nolo ) quàm nostrorum Prædicantium doctrinam , quorum tamen officij esset , nos à similibus sceleribus dehortari , & ad vitam piam , ac Christiano homine dignam ducent ,

dam , excitare , ac adhortari . At queso quando ab ijs audimus adhortationem ad exercitia aliquarum virtutum , ad condonandas inimicis injurias , ad recompensationem damnorum proximo illatorum , ad detestacionem peccatorum , ad efficax propositum de ijsdem cavendis imposterum ? Quin potius eorum moralis doctrina , est ad omnia scelera incitamentum . Continuò enim nobis inculcant , observationem Præceptorum Decalogi esse impossibilem , exercitium bonorum operum esse inutile ; peccata à nobis caveri non posse : omnia peccata esse æqualia , solam fidem sufficere ad salutem , nec aliud ad eam consequendam esse necessarium : ad hæc , peccata non esse confienda , nec requiri pro illis satisfactionem . Quid ergo homines aliunde fragiles , & ad malum proclives ex natura , revocabit à vita scelerata ? Quis abstinebit à blasphemis , execrationibus & perjurijs , si hæc non sunt majora peccata , quàm verbum unum otiosum , vel mendaciolum officiosum . Quis abstinebit ab illatione magnorum damnorum proximo ? si hæc non est majus peccatum , quàm furtum unius pomi , vel acūs , si credat restitutionem damnorum proximo illatorum , non esse necessariam ad salutem , aut condonationem injuriarum .

*Preses.* Factâ igitur calculatione Sententiarum vestrarum , omnes omnino judicatis convenientissimum fore , ac utilissimum pro bono publico Patriæ , si universi Regnicolæ unius essent Religionis ac Fidei : & è contra diversitatem Religionum in Regno , esse summè perniciosa , ita ut hac de re nullas prudens vel dubitare queat . Unum adhuc ego addo argumentum , maxiimi momenti : quodd illi , qui sunt malè affecti nationi nostræ , & Regno huic , ex industria fortè permittant , & foveant hanc diversitatem Religionum , ne scilicet si essemus unius ejusdemq; Fidei omnes , evaderemus fortiores ac potentiores , utpote magis inter nos uniti , quàm nunc simus , stante hâc diversitate Religionum . Unde nobis ipsis Hungaris incumberet ad hanc unitatem modis omnibus cooperari ac incumbere . Huic rationi , addo alteram : Ecce experientiâ habemus , quanti in Regno tumultus , quanta litigia , quantæ abalienationes animorum oriuntur , ex occupationibus & reoccupationibus Templorum , expulsione & inductione Ministrorum , jam nostra Religionis , jam Sacerdotum Catholicorum , eorumq; pro sui sustentatione proventuum , ac ad ipsas Ecclesias spectantium . Quæ incommoda omnia cessarent , si omnes Regnicolæ , essemus unius Fidei , ac Religionis ejusdem . Maneat igitur fixa & rata hæc Conclusio : Quod omnino

minino & indubitate praestaret, si essemus omnes omnino ejusdem Fidei ac Religionis: Unde cum omnes & singuli volumus bonum Patriæ, omnes pariter concurrere debemus ad procurandam hanc Fidei unitatem. Verum major difficultas restat: Quænam sit illa Religio, in qua facilius omnes convenire possimus, & valeamus? Cujus questionis consideratio, sit altera pars hujus Consultationis.

## PARS II. CONSULTATIONIS.

**P**rofes. Cum itaque rationabiliter valde, inter nos concluderimus, summe fore expediens, iudicemus planè necessarium, pro bono totius Regni, si omnes conveniremus, in unitatem Fidei, videamus jam, quænam illa Fides & Religio sit, in qua, quam facillimè omnes possemus adunari. Et ego quidem tanquam certum suppono, non posse in hanc deliberationis materiam venire Sectam Judaicam, Mahometanam, & Anabaptisticam. Cum enim omnes pro Christianis nos teneamus, & tales constanter usque ad mortem permanere velimus; Judaica verò Secta sit prorsus opposita Christo, & Christianæ Fidei, nullus omnino erit, qui hac de re, vel cogitare presumat, & talem cogitationem, tanquam blasphemiam à mente & corde suo non illico abjiciat & detestetur. Mahometana verò Secta est impurissima, ac impium Mahometum Christo praferens, quam proinde omnis Christianus abominari deberet. Anabaptistica demum pro gubernio & statu politico prorsus est inepta. Nam hæc, & justissima bella vetat, & Magistratum tam Ecclesiasticum, quam politicum damnat ac improbat; Regnum autem nostrum hostibus semper infensum, necessariò se bellis tueri cogitur, & à Magistratis dirigi & regi debet, ac longo usu tali gubernio assuevit, idè hæc in considerationem venire planè non debet. Præterquam quod Secta hæc, ex solo manuali suo opere vivendum esse doceat, & illius ipsius operis pretium in communem usum conferre jubeat, pauci autem sunt incolatum, qui talem sortem sequi velint, aut etiam defectu scientiæ similium attium, valeant. Insuper quis vellet negare se hactenùs non fuisse Christianum, seu non baptizatum legitimè & validè, & primò per novum baptismum, & illud ambiguum Christianum fieri. Restaret ergo, ut in hanc deliberationem assumentur Religiones sequentes: vel Lutherana, vel Calviniana, vel Puritana, vel Ecclesia Graeca, vel Ecclesia & Religio Romano-Catholica.

*Primus Aſſessor Lutheranus.* Evidem ad Græcum Schismā ut omnes accedamus non est possibile, hi enim rigidissima fervant jejunia: ad hæc verò obſervanda, Domini Calviniani, Puritani, & Ariani, qui nec Romano-Catholicorum mitiora ferre poſſunt, vel noſtra Lutheranorum talia qualia jejunia, nunquam ſe reſolvent: præterea Graci Schismatici, ferè omnia illa credunt & tenent, propter quæ noſtri antecēſſores reſeſſerunt ab Eccleſia Romana. Nam, & Sanctos colunt, & Reliquias eorū venerantur, & Sacrificium Miffæ retinent, ac pro deſunctis orant: obſervationem Decalogi poſſibilem eſſe aſſerunt, Cœlibatum quoquè Religiosorum, & vota alia collaudant, Retributionem vitæ æternæ pro ſuis bonis operibus obtenturos ſperant, peregrinationes ad loca ſacra obſervant, & in alijs ferè omnibus articulis Fidei, cum Eccleſia Romana conueniunt. In alijs autem, in quibus ab Eccleſia Romana diſtentire videntur, ea non alteri rei, quām illorum ruditati ſunt adſcriben-da. Nam licet non admittant dari Purgatorium, interim tamen pro deſunctis orant, Sacrificia offerunt, Eleemosynas diſtribuunt, adeoquè reipsā Purgatorium admittunt, talia ſiquidem Suffragia, ad hoc ne ſint otioſa (pro qualibut ea non tenent Schismatici Graci) debent aliquibus deſunctorum animabus prodeſſe: Illæ autem, quæ ſunt jam in cœlo pre- cibus noſtriſ non indigent, neque illis, quæ ſunt in inferno prodeſſe amplius poterunt. Ergo debet admitti aliquis locus talis, in quo exiſten- tibus animabus poſt ſuam à corpore diſſolutionem prodeſſe poſſunt. Si- militer Pontificem quidem Romanum recuſant acceptare pro universali Capite omniū Christianarum Eccleſiarum; Interim Monarchiam Ec- cleſiae tuentur, ſed pro Capite ejusdem Patriarcham Constantinopolitanum conſtituunt. Quis autem nescit teſtari oīnaes annales Eccleſiaſticos à primis Christianitatis ſæculis, per totam Christianitatem non Constantinopolitanum Patriarcham, ſed Romanum Pontificem pro Capite Eccle- ſiae agnitus fuiffe, & illum ſub hujus Jurisdictione ſemp̄r fuiffe. Spi- ritum Sanctum negant procedere à Patre & Filio ſimul, & tamen Fi- lium Patri per omnia ſimilem & æqualem, quoad omnes perfeſſiones, excepta ſola Paternitate, recognoſſunt. Eucharistiæ confectionem in pa- ne azymo invalidam eſſe dicunt, & tamen panem azymum, æquè pa- nem eſſe, ac fermentatum admittere coguntur.

*Secundus Aſſessor Lutheranus.* Atque ex hac ipta ratione nos Lu- theran-

therani, si nobis Religio mutanda esset, mallemus potius ad gremium Ecclesiae Romanæ redire, quam huic Schismati Græcorum nos conjungere. Præterquam quod meminerim nostros Lutheranos jam pridem id attentasse, & ad Jeremiam pro tunc temporis Patriarcham Constantinopolitanum ablegatos misisse, una cum formula nostræ fidei, illudque expetuisse, ut ab illo in unionem Græcæ Ecclesiae recipiantur, verum is eam rejecit ignominiosissime, & tanquam hæreticam condemnavit, ac insuper etiam refutavit. Atque hanc Religionem Schismatis Græci non esse talem, in qua possemus omnes convenire, sentiunt etiam aliarum Religionum sequaces, qui sunt huic Conventui præsentes. Proinde propono ego Augustanam Confessionem pro tali Religione, in qua omnes Regnicolæ convenire possent. Hæc siquidem est prima ex omnibus Religionibus, quæ exortæ sunt, post bellum motum Papæ à Luthero.

*Tertius Affessor Calvinianus.* Et quam quæsto mi Domine Vicine. tu nobis Augustanam Confessionem proponis? Illumne primam, quam Philippus Melanchthon consecit, quævè in Augustanis Comitijs præsentata fuit Carolo V. Cæsari anno anno 1530? Vel illam, quam idem Melanchthon postmodum correctis, & ante mortem suam edidit, quævè habetur in Libro, qui intitulatus est *Corpus Doctrinae?* sed hanc posteriorem vos ipsi rejicitis, èd, quod in aliquibus, & præsertim in materia de Cœna Domini faveat nobis Calvinistis, quam, quia vos ipsi rejicitis, ea non potest statui, pro tali norma fidei, in qua omnes omnino conveniamus. Prima autem illa, est ex pluribus capitibus defectuosa & manca, uti testantur Palatinæ nostri Theologi, in admonitione de Libro Concordiæ edito Neostadij in Palatinatu Rheni anno 1580. cap. 4. à folio 143. sic scribentes: *Confessio Augustana (prima) scripta est annis non multis post initium reformationis, in qua (præsertim in Controversijs varijs ac difficultibus) post tam diuturnas & densas tenebras Papatus, non subito recessimè omnia explicantur.* Deinde scripta est paucorum Theologorum consilio: pauci etiam ordines eam exhibuerunt. Labor scriptionis, & defensio, soli Melanchthoni incubuit. Ad hac, scripta est cum festinatione & temporis angustia, Augustæ in Diversorio: in Comitijs, cogente Cæsare, exhibita est in maximo metu periculorum. Ideò studium first Confessionis authoribus, Papatus ulcera, in ijs articulis quam lenissime attingere. Miserum ergo est, sic urgeri apices Confessionis Augustanae, que eo tempore scri-

pta est , quo sibi gravulabantur authores illius , quid salva capita reportarunt ex Urbe Augustana . Postea verò illi ipsi Confessionis Scriptores , aliquas subinde in ea correxerunt , ut satis ostendit Editionum diversitas . Et ipse Melanchthon in præfatione Corporis Doctrinæ edito Lipsiæ anno 1560 , facet primam hanc Editionem tumultuosè esse factam , sic de ea scribens : Utinam verò multò ante inter seniores re graviter delibera- tā , fuisset ad hanc epitesin preparata Confessio ! Nec nihil erat periculi tunc , aut eligere materias , aut electas explicare . Congessi igitur simplici studio capita Confessionis , quæ exstant . Et tamen hæc ipsa , manca , & perfundatoriè compilata & congesta in multis depravata fuit , teste eodem Philippo Melanchthon in Præfatione Corporis Doctrinæ ad Lectorem , ubi sic conque- ritur : Ita excusa est hæc Confessio , ut in multis locis appareat de industria depravata esse . Quia ergo periculum est , ne menda prime Editionis pariant novas calumnias , necesse fuit recognitam & emendatam , denuo edere . Nunc emitimus probè , & diligenter conscriptam , ex pluribus bona fi- dei Exemplaribus . Atque hæc secundæ Editionis Confessione , Domini Lutherani usi estis usque ad annum 1580 . Et jam eandem rejicitis , ex eo , quod sub prætextu verborum hujus postremæ Editionis , adver- tatis ( vestro judicio ) in negotio Cænæ , & alios errores contegere , ut ha- betis in præfatione Libri Concordiæ . Igitur hanc secundam Editionem Augustana Confessionis nobis obtrudere non potestis , cùm vos ipsi ean- dem rejiciatis . Prima autem illa est manca , mutila , peremptoria , in di- versorio , seu publica popina concocta , atque in ijsdem Comitijs Augus- tanis , à longè majori parte Ordinum Imperij , rejecta & reprobata . Dein- de vos Lutherani , multa adhuc ex Papatu retinetis . Nam & festa San-ctorum celebratis , & Imagines ac Statuas eorum , in Templis retinetis , & pane non fermentato , seu Hostijs in Eucharistia utimini , nec jejunia abo- levistis , & certis diebus ab esu carnis abstinetis , ceremonias quoque ali- quas ex Papatu retinetis , & sic nec calidi , nec stigidi estis , unde Simiæ Pa- pistarum à nobis merito vocamini . Igitur Augustana vestra Confessio non est talis Religio , in qua omnes Regnicolæ convenire possemus , ac debe- remus ; & nos Calvinistæ , si mutanda foret nobis Religio , mallemus ad Catholicam redire , quam ad vestram accedere Religionem . Ac propte- rea ego Confessionem Helveticam , seu Religionem Calvinianam talem esse putarem , ac pro tali proponenda judicare , hæc enim & magis separa- ta est

ta est à reliquis, & observationibus Papisticis, & humanis inventionibus, quām Lutherana; & cūm Lutherana non multūm dissidet, atq; in substantialibus & essentialibus articulis, facile cum illa posset combinari.

*Quartus Aſſessor Lutheranus.* Imponere fortassis vis nobis, dum dicis Lutheranam, & Calvinianam Religionem facile inter ſe poſſe conve-nire, neque hanc ab illa multūm circa articulos eſſentiales diſconvenire? Audi quid ſcribat noſter Schluſſenbergius Superintendens, in præfatione Libri 1. Theologiarum Calvinistarum: *Calvinista exiſtimant nos cum iſſis de rebus levibus diſceptare: ſed nos certamen cum blaſphemis, & incredulis de fundamento habemus.* Item Lib. 2. art. 9. fol. 90. *Muſculus & Stur-nius, & alij Calvinista ajunt: Hanc Controversiam de Cœna Domini non eſſe magni momenti, nec fidei articulum, ideo ſi quis in alijs fundamen-tum retineat, poſſe de hac re fine periculo ſalutis diuersè ſentire.* Nos ve-rò afferimus, *Sacramentarios facere naufragium fidei & ſalutis.* Item Lib. 1. art. 90. fol. 1. Annis jam ſexaginta, qui Lutheri & Calvinis partes ſequun-tur, tantà animorum contentionē ſe oppugnant, ut niſi dies Domini litene-hanc finiat, mutuis vulneribus potius, quām Papistarum oppreſſione ſuc-cepbituri videantur. Ac Henricus Ekhardi alter Scriptor Lutheranus in præ-fatione Libri, quem Fasculum Controversiarum Theologicarum intitu-lat, poſtquām enarrasset, quomodo Calvinista populum decipient, dicende ſe quoque ſequi, ac tenere Auguſtanam Confessionem, hæc addit: *Inter ſummum Cœlum, & imam terram, tanta non eſt diſtantia, quanta inter Au-guſtanam Confessionem, & Calvini falſam doctriṇam: nec magis inter Cal-vinistas, & Auguſtana Confessionis Theologos, quām inter Chriſtum & Be-lial fraternitas iniri, aut coniunctio fieri queat.* Et iterum: *in articulis pro-jecto non paucis, nec levibus diſcrepancia ſumma eſt, nec magis, quām in-ter lucem & tenebras conciliatio tentari poſteſt.* Igitur inter nos Lutheranos & vos Calvinistas, non eſt tam exigua diſſerentiā, ut facile componi inter ſe poſſit, ſicuti tu exiſtimas. Et proiecto nos Lutherani eo comparati ſu-mus animo, ut ſi nobis mutanda eſſet Religio, mallemus ad Fidem Roma-no-Catholicam redire, quām vestrā amplecti: horremus ſiquidem blaſphemiam vestrā de Reprobatione damnandorum à Deo factam, ante illo-rum prævia demerita. Obſtupescimus vestrā doctriṇam, quā doceſtis Deum eſſe cauſam peccati, & plura ſimilia impia Dogmata detestamur.

*Quintus Aſſessor Puritanus.* Mi Frater Calviniane, ſi ex hoc capite

Luthe-

Lutherana Religio non est apta ut proponatur pro Regula uniformitatis in Religione pro omnibus Regni Hungariæ Incolis , quòd ea plurima adhuc retineat , quæ sunt vestigia antiquæ Ecclesiæ Romano-Catholicæ , atque illius alias adhuc Traditiones retineat , de quibus nihil habetur expressum in Scriptura Sacra , tunc certè neque vestra Calviniana censenda est talis . Nam adhuc multa , quæ nos Puritani rejicimus , etiam vos Calvinistæ , præsertim in Anglia , ex Traditionibus Catholicæ Fidei retinetis , ut patet ex vestra Synodo Anglicana Londini anno 1603. præsente ipso Rege habita , in qua decreta sunt sequentia : Hierarchia Ecclesiastica , Conservatio Episcoporum , Ordinatio Præsbyterorum & Diaconorum , vigilia & festa , Litanie , Superpellicij usus , in administratione Sacramentorum , & Concionibus ; geniculatio ad Nomen Iesu , observatio Quatuor Temporum , Confirmatio , Confessio auricularis , atque alia complura , excommunicationis latâ sententiâ in eos , qui his obsistere non dubitarent . Ego proinde proponendam judicarem pro tali Religione , in qua omnes convenire debeamus , nostram Religionem *Puritanam* , ad quam omnes Lutherani , & Calvinistæ ultroneè convolabunt . Illorum siquidem principium est , quod nihil debeamus tenere , & credere , nisi quod est in Sacra Scriptura clare , aut saltem sufficienter expressum . Nostra autem Religio *Puritanorum* est talis , & per hoc differt à Lutherana & Calviniana Religione , hæc igitur est omnibus amplectenda .

*Sextus Assessor Calvinista.* Scio bene , quòd hæc vestra reformata Religio Calviniana , seu *Puritana* , fuerit proposita , & examinata in citâ à te Synodo Londonensi , sed à tota Communitate , & ab universa illa Synodo fuerit contempta & rejecta . Quomodo igitur hæc proponi potest , pro tali Religione , in qua deberent convenire omnes Hungariæ Incolæ , si nec ipsa Anglia , in qua hæc vestra Religio exorta est , eandem pro tali Regula voluit acceptare ? Præterea , neque ea sic est depurata , ut non retineat aliquid de traditionibus veteris Catholicæ Ecclesiæ , nam & vos adhuc retinetis Symbolum Apostolorum , celebratis diem Dominicum , retinetis pariter Baptisma infantium . Polygamiam saltem publicam non admittitis , de quibus nihil habetur in Sacra Scriptura expressum . Unde nos quoque Calvinistæ , & à fortiori Lutherani , si nobis omnino mutanda esset Religio , mallemus ad antiquam Ecclesiam Romano-Catholicam redire , quàm hanc vestram novam , vix speciem Christianitatis habentem Religionem , amplecti & sequi .

*Septimus Assessor Arianus.* Nos quidem Unitarij, qui solum unum, & æternum Deum colimus, & à vobis novi Ariani nuncupamur, licet longè magis à Fide Romano-Catholica, in doctrina Fidei recedamus, quàm vos Lutherani & Calvinistæ, nihilominus tamen, paratores sumus ad Ritum Romano-Catholicum redire, quàm alterutri ex vestris Religionibus adhærere. Nam cùm præcipua & ferè unica Controversia sit inter nos & vos, de Mysterio Trinitatis, & Divinitatis Christi Domini, ac Spiritus Sancti. Vos planè nihil contra nos efficere potestis, nisi omnino, & vestram fidem, ac Religionem expugnatam à Romano-Catholicis fateamini. Summum siquidem argumentum, quod vos, contra nos adducere potestis, est interpretatio veterum Sanctorum Patrum, qui tempore adhuc Apostolorum, vel immediatè mox vixerunt, & scripsierunt, Textuum illorum Scripturæ Sacræ, qui videntur probare Divinitatem Christi Domini, & Spiritus Sancti. Jam querimus ex vobis. Utrum interpretatio Veterum Sanctorum Patrum circa hos Textus, sit potius sequenda, quàm interpretatio à nobis excogitata, & à privato nostro spiritu nobis dictata? Si hoc secundum vos contra doctrinam nostram nihil efficitis; si enim vobis Textus Scripturaræ Sacræ, quos contra vos, & vestra dogmata fidei, adducere solent Romano-Catholici, interpretari juxta vestrum sensum licet, & non juxta intelligentiam veterum Sanctorum Patrum, licebit & nobis Scripturaræ Textus, quos vos, contra nos adducitis, interpretari juxta proprium nostrum sensum, nihil curando Interpretationem illorum Sanctorum Patrum, & sic utraque pars manebit in sua opinione, etiam post citationem illorum. Vestrum siquidem principium est, licitum esse unicuique Scripturam Sacram interpretari, juxta dictamen sui spiritus. Si verò dicatis, præferendam esse Interpretationem veterum Sanctorum Patrum, nostræ proprie interpretationi? Ergo eadem præferenda est etiam circa illos Textus, quos in alijs controversijs, contra vos citant Romano-Catholici, vestræ proprie interpretationi, quo admissio ruet tota vestra Religio; clarum siquidem est, Interpretationem Scripturarum Sacrarum, veterum Sanctorum Patrum, pro Romano-Catholicis, & non pro vobis stare.

*Octavus Assessor.* Ut video, non est spes, ut aliqua alia, à nobis eligatur Religio, in qua convenire facilius omnes possemus, quàm Religio Romano-Catholica. Nam ut audivistis, & Lutherani dicunt se facilius reddituros ad Ecclesiam Romano-Catholicam, quàm amplectantur

Religionem Calvinianam, & Calvinistæ idem dicunt de Religione Lutherana. Idem dicunt & Schismatici Græci, & jam etiam ad unionem Ecclesiarum Romanarum, accesserunt Rutheni in Hungaria, & Valachi in Transylvania. Idem sentiunt & aliarum Religionum affectæ.

*Nonus Affessor.* Idem & ego omnino iudico, vel maximè ex eo, quod Cæsarem & Regem hebeamus tales, qui unicè desiderant hanc unitatem Religionis Romano-Catholicæ in Hungaria. Totus etiam Status Ecclesiasticus, qui est præcipuus, & primarius inter quatuor Status Regni, id ipsum in votis unicè habet. Status Magnatum pariter, est jam totus fere Catholicus, & hi præcipuorum Dominiorum in Hungaria, si non omnium, sunt hæreditarij Domini terrestres, qui proinde Libertatem habent, in suis terris Catholicam Religionem inducendi, fovendi, & conservandi. Regni quoque Barones, ac præcipuas Regni dignitates gerentes, & à quibus Regni gubernatio dependet, Romanam sequuntur Religionem, unde nemo nobis obstaret, si in hac Religione convenire vellemus, & intenderemus.

*Decimus Affessor.* Hæc Reductio Regni ad Fidem Romano-Catholicam, ipsis etiam Patriæ Legibus sèpiùs nobis inculcatur. Sic Articulo 5. anni 1548. Diœcta Posonensis statuitur: *Quoad negotium Religionis, omnes Ordines & Status Regni unâ voce sentiunt, cultum Divinum, & Religionem ad pristinam normam esse redigendam, & hereses updiue tollendas.* Et Articulo 12. 13. 14. 15. 16. Ut Romano Catholicæ Religio modis omnibus ubique in Regno restituatur: Ut & Parochi ab Episcopis & Prælatis, in omnibus Ecclesijs instituantur: Ut veteribus Sanctæ Ecclesie Catholicæ Institutis insitatur, nec ab illis quovis sub prætextu discedatur. Idem repetitur Articulo 7. anni 1553. Articulo 7. anni 1554. Articulo 7. anni 1555. ac plurimis alijs Regni Articulis. Leges autem Regni servandas esse, an non ipsimet nos Evangelici etiam urgemus?

*Undecimus Affessor.* Constat profectò Nationem Slavonicam, potissimum incolarum Hungariæ constituere partem, hæc autem multò prior est ad amplectendam, & sequendam Religionem Romano-Catholicam, quam Calvinianam, Puritanam, vel Arianam, aut quamcunq; aliam Religionem. Unde deduco; omnes Regni Hungariæ Incolas, facilius in hujus Religionis unitatem reduci posse.

*Duodecimus Affessor.* Nostri omnes antiqui antecessores, qui certè,

si non in prudentia, saltem in pietate & virtute maiores nobis erant, & tamen hanc secuti sunt Religionem, cur ergo nos sequi eam pudebit, aut quis in ea amplectenda nobis obstabit? Amplius addo sic ratiocinando, Id quod semel est factum, præsumitur etiam aliâ vice fieri posse. Fuit autem olim totum Regnum Hungariæ in unitate Fidei Romano-Catholicæ, & quidem per multa Sæcula, poterit igitur iterum fieri hæc Fidei & Religionis unitas: in alia autem aliqua Religione minimè, ut ex allatis in Consultatione hac, sententijs constat. Igitur hanc Religionem existimarem talem esse, in qua omnes Incolæ Regni Hungariæ facile convenire possent.

*Præses Consultationis.* Exauditis hactenus Dominorum Assessorum sententijs, hæc duo colligo. Primò. Quod expediens, imò necessarium omnino foret pro bono communi Regni, si omnes omnino Incolæ Regni Hungariæ convenientirent in unius Religionis uniformitatem, quâ de re nullus amplius dubitare, posthac poterit. Secundò. Quod talis Religio alia non sit, in qua tam facile convenire possimus, quam Religio Romano-Catholicæ. Et huic opinioni ego quoque ex allatis rationibus assentire cogor, eamquæ ulteriùs confirmo. *Primò.* Quia sic videmus ad unitatem hujus Fidei, reducetas esse vicinas Provincias, nempè Moraviam, Bohemiam, Austriam, Carnioliam, Styriam, & Carinthiam, & ipsam quoque Galliam, quæ durantibus diversitatibus Religionis, mirum in modum perturbabantur, & iam summâ pace domesticâ & tranquillitate fruuntur. *Secundò.* Quia ad hanc unitatem Religionis necesse est omnino, ut vel Romano-Catholici nobis accedant, vel nos ad eosdem redeamus; illud ab ijsdem rationabiliter expectare non possumus, siquidem illi firmiter credunt, se extra suam Fidem, ac Religionem absolutè salvati non posse, nos autem hoc non tenemus, quod quis non possit salvati in Fide Romano-Catholicæ, igitur faciliùs nos ad illos redire, quam illi ad nos transire, possumus. *Tertiò.* Priùs nobis convenientendum esset, quænam sit illa ex nostris Religionibus, quam omnes, qui sumus à Fide Romano-Catholicæ alieni, tenere velimus, & hac de re, nos, qui sumus divisi in Lutheranam, Calvinianam & Arianam Religiones, nunquam omnino conveniemus. *Quartò.* Esto aliquam ex illis eligeremus exempli gratiâ Religionem Lutheranam, peterent à nobis Romano-Catholici rationem talem, talequæ argumentum pro electione & veritate Religionis Lutheranæ, quod non posset

Possent pro probanda veritate suæ doctrinæ, æquali jure applicare aliæ etiam Religiones, quas nos rejicimus. Quale argumentum nostri Lutherani Pastores nunquam possent adducere. Et eadem ratio est etiam de Religione Calviniana, Puritana, & Ariana. Igitur mea sententia est, solam Religionem Romano-Catholicam esse talem, in qua omnes Regnicolæ facilè possunt convenire. Cùm igitur hoc unicè necessarium, ac fructuolissimum, fore judicaverimus, ut reducamus totum Regnum Hungariæ ad unitatem Fidei, manifestè consequitur, ut hanc ipsam amplectamur, omnes siquidem desideramus, & querimus, aut saltem quererere deberemus, Regni bonum commune & publicum.

*Primus Aſſessor.* Id quidem rationes hactenùs adductæ clarè evincent, sed ne quid temerè egisse videamur, & solum bonum Civile speſtare, judicarem ego prius Pastoribus nostris proponendam hanc quæſtionem. Utrum omnes nos Hungariæ Incolæ Protestantes, id facere tutâ & salvâ conscientiâ, possimus?

*Secundus Aſſessor.* Sed quæſto, ex nostris Pastoribus, quibus propoñenda effet hæc quæſtio? Hos enim ego video in triplici statu constitutos esse. Primo enim, aliqui ex ijs sunt solum Triviales, qui extra Scholas Triviales, nullibi alibi studuerunt. Et ab his quod solidum responſum exspectare poterimus? Alij secundò sunt, qui quidem in Academijs Germaniæ, Belgij, vel Angliæ exiguo aliquo tempore fuerunt, sed eas solum olfecerunt, & præter colare, ac Germanicum pallium, nihil aliud retulerunt, sed illud solum modicum doctrinæ, quod hinc secum asportarunt, domum secum reportarunt, adeoque nec ab his solidam resolutionem hujus quæſtionis sperare poterimus. Alij tertio sunt, qui longiori tempore in dictis Academijs studijs operam dederunt, & cum recommendatione ex ijs, in Patriam redierunt. Sed neque his fidendum esse, ego judico. Hi enim cùm sint uxorati, & liberos habentes, nunquam dabunt nobis categoricam & affirmativam responſionem, timentes, ne hæc ratione priventur medijs, se, & uxores, ac proles, sustentandi. Vix autem invenietur ex illis aliquis, qui sequeretur illam Doctrinam Christi Domini: Qui reliquerit uxorem, aut agros, aut filios, aut filias propter nomen meum, seu propter veritatem doctrinæ meæ, centuplum accipiet & vitam æternam possidebit.

*Tertius Aſſessor.* Ego itaque censeo hanc quæſtionem proponendam

dam esse alicui doctissimo Superintendenti in Germania , qui his difficultatibus non est impeditus , & implicatus , & nihil habet quod à nobis speret , aut timeat , & sic liberè suam sententiam proferre valebit.

*Quartus Assessor.* Neque his opus esse ego judico. Habeo siquidem ego hic in sinu , aptam ad hanc quæstionem responcionem à quodam Superintendentे Lutherano datam Argentoratensisbus anno 1664. Francofurti impressam , ac dein Tyrnaviæ anno 1698. iterum repressam , & jam recenter hoc anno 1704. denuò fusiùs editam ; cujus talis est tenor.

*Responsio cuiusdam Superintendentis Lutherani ,*  
Data Argentoratensisbus , & Typis Francofurti ad Mœnum impressa anno 1664. dein iteratò Tyrnaviæ anno 1698. repressa , ac demùm hoc anno 1704. auctior ibidem edita.

*Ad Quæstionem :* An Cives Argentoratenses ( consequenter & Augustanæ & Helveticæ Confessionis , aut etiam aliarum Religionum in Hungaria & Transylvania Incolæ ) possint tutâ , ac salvâ conscientiâ ad Ecclesiam Romanam redire , & crederę , ac tenere omnia ea , quæ illa credit ac tenet ?

*Ad quam is respondet affirmativè.*

Idquè primò. Quia Romana Ecclesia credit omnia ad salutem necessaria , qualia sunt , quæ in Symbolo Apostolorum , Concilio Nicæno , Symbolo Sancti Athanasij continentur , quæ omnia nos etiam qui sumus Augustanæ Confessionis , credimus , & in quibus Substantia Fidei salvificæ consistit. Alia verò , in quibus nos dissentimus ab ea , non pertinent ad Substantiam Fidei. Quare non immeritò scripsit noster Lutherus , in Libro contra Anabaptistas , sub Papatu esse omne bonum , veram Catechesim , vera Sacra menta , &c.

Præterea si bene examinetur doctrina Ecclesiæ Romanæ , & ea non trahatur in perversum sensum , neque illi impingatur id falsi , quod illa non tenet , nec docet , nihil in ea inveniemus quod esset culpabile. Imò si n. stræ Confessionis Articuli in reali accipientur sensu , in plerisque Articulis substantialibus , ea cum Ecclesiæ Romanæ Articulis poterit combinari. Id quod patet inductione.

Nam I. De peccato originali fatentur, concupiscentiam esse malam, quatenus est à peccato, & illius effectus, & in quantum inclinat ad malum. Nos autem, quod concupiscentia sit re ipsa, & formale peccatum, non possumus id ostendere clare ex Scriptura, neque ex ratione certa. Non ex Scriptura Sacra: quia ubicunque Scriptura concupiscentiam vocat, & appellat malitiam, vel peccatum, id Romano-Catholici interpretantur de inclinatione ad malum & peccatum, vel de pena peccati, aut illius effectu, & pro hac sua interpretatione adducunt interpretationem veterum Sanctorum Patrum. Nihil igitur Romana Ecclesia circa hoc punctum contra Scripturam tenet: sed neque ex ratione id eis valemus probare: Omne siquidem peccatum debet esse voluntarium. Hęc autem concupiscentia non est voluntaria, sed est nobis innata. Ergo non potest dici re ipsa, & formaliter peccatum, sed solum causaliter, quia causat peccatum, si quis eidem consentiat, quod Romano-Catholici ultroneè fatentur, juxta illud Jacobi 1. v. 14. & 15. *Unusquisque tentatur à concupiscentia abstractus & illectus, deinde concupiscentia cum conceperit patitur peccatum,* hoc est: si actu quis eidem consentiat. Deinde Sanctus hic Apostolus concupiscentiam vocat tentationem ad peccatum, tentatio autem non est ipsum peccatum. Igitur neque concupiscentia secundum se sumpta, est peccatum.

II. De Justificatione, non negant hominem justificari per Fidem, immo hanc requirunt tanquam primum fundamentum ad justificationem; sed neque nos negamus charitatem, & alia bona opera intervenire ad justificationem, unde circa hunc Articulum facile convenire possemus. Ultraque siquidem pars requirit Fidem ad justificationem, & solum inter nos, in questione est, an Fides sit formalis, vel fundamentalis justificatio, & an sola illa justificet? & certe nec nos afferere debemus solam mortuam Fidem, esse formalem nostram justificationem.

III. Neque docent hominem justificari proprijs viribus, aut bona opera ex se, præcisā gratiā, & seclusā acceptatione Dei, esse meritoria vitæ æternæ, aut alicujus præmij supernaturalis, adeoque totam salutem adscribunt Deo, & illius gratiæ, quæ nobis datur ex meritis Christi.

IV. Neḡ docent, quod quis proprijs viribus suis possit servare præcepta Decalogi, sed ex gratia, & per gratiam Dei; quis autem negabit hanc efficaciam gratiæ Dei, de qua dicit Paulus Apostolus: *Gratiā Dei sum*

*sum id quod sum, & non ego, sed gratia Dei mecum.* I. Corinth. 15. v. 10.

V. Nobiscum sentiunt hominem non habere sine Spiritu Sancto libertatem, ad eliciendam justitiam spiritualem: ad amandum Deum super omnia: ad opera supernaturalia: imò fatentur cum Sancto Paulo 2. Cor. 3. v. 5. *Quòd non simus sufficientes cogitare à nobis aliquid sicut oportet, (hoc est ad salutem æternam conducens) & quòd sufficientia nostra ex Deo est: & firmâ Fide credunt illis verbis Christi Domini Joan. 15. v. 5. Sine me, nihil potestis facere, idest: sinè illapsu meæ gratiæ, & sinè meo supernaturali auxilio, nihil potestis operari, quod esset conducens, ad vitam æternam.*

VI. Circa Confessionem fatentur, non esse necessariam declaratio nem omnium omnino peccatorum, si non est moraliter possibilis, aut quando humanam diligentiam superat eorum enumeratio; deinde requirunt dolorem de peccatis ex motivo supernaturali, & propositum cum gratia Divina de cætero non peccandi. Item condonationem omnium injuriarum, & offendarum ab alijs in se commissarum: restitutionem item omnium dannorum alijs illatorum, ex quibus nihil est, quod sit culpabile, quin imò quod non sit laudabile.

VII. Sunt quoque multæ calumniæ quas aliqui ex nostris imprudenter Romano-Catholicis imponunt, cujusmodi sunt: *Quòd Romano-Catholici, pluris faciant Traditiones hominum, quam Verbum Dei.* Solum enim Verbum Dei, seu Veracitas Dei, est apud illos objectum formale Fidei Divinæ, in credendo aliquo Mysterio; licet illud postmodum subdividant, in Verbum Dei scriptum & traditum. 2. *Quòd Scriptura Sacra ab ijs depravetur, adulteretur & corrumpatur.* Retinent siquidem eam Scripturam Sacram, quam acceperunt ab Apostolis per continuam successionem, neque apud illos tot diversæ sunt Bibliorum versiones, sicuti apud nos, ideoquè solâ, & unicâ illâ, quam vulgatam vocant, utuntur plus quam mille trecentis ferè annis, & quidem per totum orbem: sed neque interpretatione Scripturæ apud illos est tam libera, sicut apud nostrates, sed in Scripturæ interpretationibus sequuntur interpretationem veterum Sanctorum Patrum, primorum Christi Sæculorum. 3. *Fidem ab ijs negligi, & sola bona opera commendari.* Tenent siquidem Fidem ad omnia bona opera prærequiri, & sine Fide nullum bonum opus, placere Deo. 4. *Ab ijs Sanctos non minus coli, quam ipsum Christum Dominum.* Christum si quidem

quidem colunt ut verum Deum & hominem , Sanctos verò duntaxat , ut ejusdem servos , & nostros apud Christum Intercessores ; quinimò nec Beatissimam Virginem & Matrem Christi irà colunt sicuti Christum . 5. Eosdem docere , quòd Pontifex dispensare possit in Decalogo , vel alijs peccatis gravissimis . Quod profectò falsissimum est . Solum enim hanc potestatem dispensandi tribuunt Pontifici in Legibus & Statutis Ecclesiasticis , & hanc non majorem , quàm Princeps politicus habeat potestatem dispensandi in suis legibus positivis . 6. Ab iisdem Pontificem pro Deo haberi . Quod pariter falsum est . Imò pro Pontifice frequentissimè orant , & Deo supplicant . Jam ergo si hæ & aliae calumniae tollantur , sicut tollendas esse justitia ipsa , & ratio recta dictat , tolletur etiam , vel saltem minuetur in nobis , unionis hujus cum Romana Ecclesia , horror .

VIII. Circa Invocationem Sanctorum tria Romani docent . Primo . Illam non esse simpliciter & absolute necessariam ad salutem . 2. Nullum existare præceptum præcipiens , Divinum vel humanum de Invocatione Sanctorum , sed neque eandem prohibens . Unde neque ponunt Catholici in suo Catechismo quæstionem : Utrum debeant invocare Sanctos ? sed duntaxat : Licetnè Sanctos colere & invocare ? 3. Cultum , quem Sanctis exhibent , longè inferiorem esse , quàm qui debetur soli Deo . Idem dicunt de honoratione & veneratione Imaginum , non quidem de veneratione illarum ratione materiæ , ex qua constant , sed ratione Sanctorum & Christi , quos repræsentant . Quâ triplici moderatione adhibitâ , nec ipse Lutherus Tom . 2. Jenensis Editionis , Romano-Catholicos , Idolatriæ accusat . Et quidem meritò ; Idolatria siquidem est , cultus talis creaturæ exhibitus , qui soli Deo debetur , tanquam Authori & Largitoris omnium bonorum . Hoc autem cultu Romano-Catholici non colunt Sanctos , neque eorum Imagines venerantur . Ex hoc igitur capite non possunt dici Idololatræ . Sed neque quòd Christum in Eucharistia adorent , quia nimis credunt ibi esse , verum & reale Corpus Christi , & Sangvinem illius , adeoque ipsum Christum ; quod ex Scriptura Sacra luculenter demonstrant , & sic sub speciebus panis & vini Christum Dominum adorant .

De reliquis rebus , quas nos abusus vocamus , facilior est inter nos concordia adunatio , & præcipue si pacifico Luthero magis credamus , uam exacerbato .

Nam

Nam I. De Traditionibus, quām multa etiam nos Evangelici credimus & tenemus, quæ in Scriptura Sacra non sunt expressa, sed solum ab Ecclesia nobis tradita, uti sunt: 1. Baptismus infantum. 2. Canon Librorum Sacrorum. 3. Celebratio Dic̄i Dominicæ. 4. Non iteratio Baptis̄i. 5. Symbolum Apostolorum. 6. Uſus in comeditione sanguinis, & suffocatorum.

II. Circa Cœlibatum & vitam Monachorum, & discriminem ciborum, ac jejunia; neque enim illa apud nos damnantur, nisi fortassis ab ijs, qui ex Claustris ad nos profugerunt. Et certè continentiam esse donum Dei, etiam nos cum Salamone Rege fatemur. Jejunia quoque in Scriptura Sacra commendari profitemur, neque illos, qui abstinere volunt certis diebus à carnibus, condemnamus. Hoc solum quoad Cœlibatum contendimus, quod neque Romano-Catholici negant, neminem obligatum esse ad Sacerdotium, vel Monachatum, sed ratio ipsa dictat, quod si quis sponte talem Statum assumat, cui ex voto sit annexum Votum Continentiae, id quod vovit Deo, teneatur adimplere. Melius enim est non vovere, quām vovere, & non adimplere.

III. De Purgatorio licitum est dicere cum Luthero Tom. I. Editione Jenensi. Non tantum credo, sed & scio dari Purgatorium. Sed neque Romana Ecclesia tenet, pro omnibus omnino esse constitutum à Deo Purgatorij. Nam illos, qui moriuntur in gratia Dei, & deletione omnium peccatorum, tam quoad culpam, quām quoad reatum culpæ, docet immediatè post mortem ituros ad Cœlum, alias verò qui moriuntur in gravibus peccatis, immediatè post obitum detrudi ad infernum.

IV. Circa Indulgentias, unde datum est initium belli, damnandus est solus abusus, ut ipse Lutherus fatetur; sed negari non potest, quod detur in Ecclesia potestas eas conferendi, quæ potestas data est à Christo, Sancto Petro, & illius Successoribus, illis verbis: *Quaecunque solveritis in terra, soluta erunt & in Cœlo.* Si quecumque? Ergo & poenæ peccatis debitæ, & needum exsolutæ, solvi poterunt.

V. Preceptum Communionis sub utraq; specie nunquam fuit indispensabile in Ecclesia, quin potius statim primis Sæculis, fideles aliquando communicârunt sub una, aliquando sub utraque specie; & nos quoque gravibus ex causis hac in re dispensamus. Et hoc est liberum Ecclesie, ut

ut Communionem det sub una, vel sub utraque specie, ut fatetur etiam noster Lutherus in Libro de Captivitate Babylonica.

VII. De *Impanatione*, hoc est: utrum panis adhuc maneat in Eucharistia post Consecrationem, quid sumus multum solliciti? satis est, quod credamus ibi esse Corpus Christi; & ipse Lutherus dicit, se parum curare, utrum substantia panis maneat, vel non maneat in Eucharistia.

VIII. De *Numero Sacramentorum*, signatè & expressè nihil habet Scriptura; credē si vis cum Romano-Catholicis. Nam & Lutherus admittit modò duo, modò tria, modò plura esse Sacra menta, & apud nos est variatio, circa numerum Sacramentorum.

IX. Circa primatum Papæ, eum adstruere vel negare, plus simulationis habet, quam justi belli. Certè primis Ecclesiæ temporibus, Papa semper agnitus est Pastor Patorum, & Caput omnium Ecclesiæ rum. Dicamus cum Luthero nostro: Pontificem Romanum, Summum esse, fuisse, & fore primum. Tom. I. Editionis Jenensis.

X. Infallibilitatem Ecclesiæ in rebus Fidei etiam nos agnoscamus, & graviter advertimus in eos, qui aliter sentiunt contra communem sensum & definitionem nostræ Ecclesiæ.

H. His accedunt 1. Quod nos admittamus, quod quis salvari possit etiam in Fide Romano-Catholica, & multos salvatos fuisse. 2. Quod omnes justi Novi Testamenti, quos nos quoque pro Sanctis affirmamus, & habemus, fuerint & vixerint in Romano-Catholica Ecclesia. 3. Quod in testimonium veritatis Ecclesiæ Romano-Catholica subierint tot millia Martyrum durissima martyria, & sangvinem suum profuderint. 4. Quod antiquis temporibus omnes, qui hanc Ecclesiam impugnarunt, & ab ea recesserunt, habiti sunt pro Hæreticis. 5. Quod Romana Fides, fuerit eadem cum Fide Sancti Pauli Apostoli, ut ipsem fatetur in Epistola ad eosdem cap. I. 6. Quia omnes veteres Sancti Patres Ecclesiæ hanc solam Romanam Ecclesiam collaudant & deprædicant. 7. Quia soli Romanæ Ecclesiæ, conveniunt Notæ veræ Ecclesiæ, nempe, quod sit una, Apostolica, & Catholica seu universalis. 8. Quod ad illam sint omnes illæ Gentes, quæ nunc sunt Christianæ, ex Paganismo & Gentilismo conversæ, & nunc quoque convertuntur. 9. Quia pro hac Fide stant omnia Concilia Generalia. Quibus omnibus consideratis, accurateq; examinatis, mea Sententia est, vos securâ, tutâ ac salvâ conscientiâ, posse redire ad

Fidem

Fidem & Ecclesiam Romano-Catholicam , omniaquæ ea , quæ illa credit & tenet , tenere ac credere .

*Præfes.* Mihi certè videntur hæ Rationes à Domino hoc Superintendente allatæ , omnino convincentes , quod possimus salvâ ac tutâ conscientiâ omnes redire ad Ecclesiam Romano-Catholicam , omniacq; ea credere & tenere , quæ illa credit ac tenet . Cùm igitur in parte prima Consultationis , judicaverimus omnes , saluberrimum ac utilissimum fore , si omnes Regnicolæ conveniamus in unitate Fidei , & tollatur hæc diversitas Religionum , quæ causa est tot incommodorum & malorum . Et in altera parte Consultationis viderimus , non esse aliam Religionem , in qua facilius convenire possemus , quam Religionem Romano-Catholicam ; ( nam ut omnes Romano-Catholici ad aliquam ex nostris Religionibus accedant , moraliter est impossibile ) nec aliud obstabat cur id fieret , nisi scrupulus , an id exequi possimus salvâ & tutâ conscientiâ ? quem scrupulum nobis planè resolvit præsens Domini illius Superintendentis clara & syncera responso , manifestè consequitur , ut id exequamur , & omnes redeamus ad unitatem Romano-Catholicæ Ecclesiæ .

*Quintus Affessor.* Circa hoc punctum recurrit mihi Exemplum Henrici IV. Regis Navarræ , qui cùm videret se Coronam Regni Galliæ vix , ac ne vix quidem posse consequi , nisi amplecteretur Fidem Romano-Catholicam , convocatis suæ Religionis Prædicantibus Hugonotis ( sic enim Calvinistæ in Gallia appellabantur ) ijsdem proposuit hanc quæstionem : Utrum ipse , si fieret Romano-Catholicus , posset in hac fide salutem æternam consequi ? Respondentibus illis affirmativè , sapienter intulit : Ergo mihi præstat per accessionem ad Fidem Romano-Catholicam , & Coronam Regni Galliæ obtinere , & simul spem maximam vitæ æternæ consequendæ habere , quam & Coronâ Regni Galliæ carere , & de consequenda salute minus certus esse . Hæc dixit & fecit , & ad Fidem Romano-Catholicam redijt : unde & ego infero , cùm juxta Resolutionem hanc à Domino Superintendentे obtentam , salvâ & tutâ conscientiâ ad Ecclesiam Romano-Catholicam redire , & omnia ea , quæ illa credit & tenet , nos quoque credere & tenere possimus , adeoque spem salutis in ea obtinendæ habere , omnino id faciendum esse ; præstabit si quidem & Regnum totum tranquillum & pacatum nos habere , cum spe

salutis vitæ æternæ, quām per diversitatem Religionum semper turbulentum Regnum videre, & vitæ æternæ minorem spem habere.

*Sextus Aſſessor.* Verūm una adhuc difficultas reſtat ſolvenda: An id facere poſſimus ſalvâ noſtrâ reputatione?

*Septimus Aſſessor.* Ego non video, quid nobis per hoc factum, poſſit deſcedere de reputatione. Certè nihil deceſſit præmentionato paullè ante, Henrico IV. Regi Navarræ, reditus ad Eccleſiam Romano-Catholicam. Nihil Christinæ Sveciæ Reginæ, nihil tot Magnatibus Germaniæ & Hungariæ. Nihil Friderico moderno Regi Poloniæ.

*Octavus Aſſessor.* Quin imò ego exiſtimo, per hoc multūm honoris & estimationis nobis accessurum, quod scilicet erimus ejusdem Religionis cum Rege, & amplectemur illam Religionem, ad quam conversi fuerunt primi nostri Antecessores, quam tuiti & profecti ſunt omnes Hungariæ Reges, quam tenuerunt noſtrarum Familiarum Majores. Certè multæ imò pleræquè Magnatum & Nobilium in Hungaria ſunt Familia, & aliquorum etiam ex ijs, qui ſumus hīc præſentes, qui antiquitatem ſuarum Familiarum à multis Sæculis deducunt, quos proinde conſtat, Romanæ Fidei fuſſe addictos; nulla ſiquidem fuit tunc in Hungaria, præter Fidem Romano-Catholicam.

*Nonnus Aſſessor.* Illud fortassis poſſet objici nobis, quod deſeruerimus illam Religionem, in qua nati & educati ſumus?

*Decimus Aſſessor.* Hanc conſiderationem ego nullam eſſe puto. Et ſi quid valeret, tunc noſtræ Religiones non habuiffent ullum progressum: nam qui erant ante Lutheranismum, Calvinismum, Puritanismum, Arianismum, nati & educati ſunt in Religione Romano-Catholicica. Et ex Catholicis facti ſunt Lutherani, ex Lutheranis prodiērunt Calvinistæ, & ex Calvinistis Puritani & Ariani Novi.

*Undecimus Aſſessor.* Unicum adhuc inquiero: Quisnam velit eſſe primus hoc in negotio, & an non hæc adunatio debeat diſferri ad meliora & feliciora tempora?

*Duodecimus Aſſessor.* Dilationes in rebus bonis ſemprent pernicioſæ, & voluntates noſtræ ſunt mutabiles & ambulatoriæ. Ego hac in parte ſequor illud conſilium Sapientis, Eccleſiaſt, ſ. v. 8. Non tardes converti ad Dominum, & ne differas de die in diem: ſubitò enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te.

*Preses.* Laudo hanc tuam Resolutionem Domine Vicine quoad secundam dubij partem. Cur enim differri beat id, quod aliquando faciendum? Quod cras cum fructu peragi poterit, an non hodie fructuose peragetur? Et quis sibi promittere audet vel vitam crafstanam, taceo in longum futurum tempus? Quoad primam autem illius partem judico, quod cum ego fuerim primus hujus Consultationis Author, velim etiam esse Conclusionis in ea factae primus Executor.



## APPENDIX.

Continens tempora Conversionis populorum, Nationum, ac Regionum, ex Gentilismo, ad Fidem Christianam, seu Catholicam.

*Ab Anno Christi 1. usque ad 100. seu primo Christi Seculo.*

**A**postoli post suam dispersionem ad prædicandum Evangelium, Anno Christi 36. sic partiti sunt inter se, ad propagandam Fidem Christianam, orbis Regiones.

S. Petrus, primò eruditus in Fide Christiana, *Antiochenos*, ubi Cathedram Episcopalem constituit, ac fundavit 22. Februarij, Anno Christi 37. Dein venit Romanum, ubi Sedem totius Christianitatis primam ac principalem statuit ac posuit 18. Januarij, Anno Christi 43. S. Joannes Fidem Christi annunciat & propagavit per *Asiam Minorem*. S. Andreas per *Scythiam*. S. Philippus, per *Asiam Majorem*. S. Thomas per *Parthes*, & *Indos*. S. Bartholomeus per *Armeniam Majorem*, *Albaniam*, & *Indiam Exteriorem*. S. Matthias & S. Mathaus, per *Ethiopiam*. S. Judas Thadeus per *Arabian*, *Idumeam*, *Egyptum*, & *Perfidem*. S. Simon Chananus per *Mesopotamiam*, & *Armeniam*. S. Jacobus Major priùs per *Hispaniam*, & inde redux per *Judeam*. S. Jacobus Minor prædicavit *Evangelium Judei*, S. Paulus laboravit in Conversione variarum Gentium, & prædicavit *Evangelium etiam Ilyrijs*.

Eodem primo Seculo, Septuaginta duo Christi Discipuli, constituti fuerunt variarum Civitatum in diversis Regionibus Episcopi, quorum continua series, & successio Episcoporum durat ad hæc usque tempora in multis locis. Sic exempl. gr.

*Antiochenam Ecclesiam* post S. Petrum gubernavit S. Eudius. *Ravenne* primus Episcopus fuit S. Apollinaris. *Florentia* S. Frontius, ordinatus à S. Petro Apostolo. *Neapolis* S. Alperas. *Moguntinus* primus Episcopus fuit S. Crescens, discipulus S. Pauli. *Constantiensis* primus Episcopus constitutus erat à S. Petro, S. Beatus. *Cotoniensis* S. Maternus. *Trevirensis* S. Eucharius missus à S. Petro. Et sic de alijs Ecclesijs hoc primo Seculo erectis, quibus primi præfuerunt, vel ex ipsis 72. Christi, vel ex Apostolorum singulorum discipulis.

## Secundo Sæculo.

In India magis propagata fuit Fides Christiana per Paulanum Alexandrinum, Præceptorem Clementis Alexandrini, cuius discipulus fuit Origenes. Anglia item edicta fuit cum Lucio suo Rege, per Pugatum & Damianum, cō missis ab Eleutherio Romano Pontifice. Rhetia item, & aliae vicinæ eidem partes Norici per S. Lucium, qui reliquo Regno Britannæ, ijsdem Gentibus, Christi Evangelium prædicavit. Item Provinciæ Gallo-Belgij, & signatè Artefia, & Flandria per S. Tuscianum. Item Celta, Sequani, Allobroges, hoc est: Galli Lugdunenses, & Septentrio[n]ales Burgundi, ac Sabaudi ad Genevensem Tractum per S. Ireneum.

## Tertio Sæculo.

Gallia majori ex parte, & nominatim Piclavienſes, per S. Victorinum. Arabia edicta Fidem Christi, per Origenem. Scotti, admissis Legatis Victoris Papæ, Christianam amplexi sunt Fidem magna ex parte, præente Donaldo Rege suo, cum Regina, Liberis ac Nobilitate. Hoc eodem Sæculo penetravit Fides Romana, in Sveciam & Norvegiam. Item Leodienses adducti sunt, ad eandem Fidem per S. Mamertinum Episcopum Fungrensem.

## Quarto Sæculo.

Magna pars Imperij conversa est ad Fidem Romanam sub Constantino Magno Imperatore. Item Lombardi, sub Agermundo Rege. Item Moravi, aliqua ex parte, cum sua Regina. Item Numide per S. Chrysostomum. Item Boſienses, Valachii, & Moldavi per S. Nicolaum Episcopum.

## Quinto Sæculo.

Ad Fidem Christi conversi sunt plenius Scotti per Palladium. Plenius item & Galli ope Clotildis Reginæ. Hiberni item Fidem Christi amplexi sunt per S. Patritium, qui missus à Cœlestino Papa, 40. annis in ea Provincia laboravit.

## Sexto Sæculo.

Anglo-Saxones, conversi sunt ad Fidem Catholicam in Northumbria, à S. Justo Episcopo. Visigothi Ariani reducti sunt ad Fidem Catholicam à S. Leonardo. Bavari multi Fidem Christi amplexi sunt. Angli plenius conversi à S. Augustino Monacho, ac dein Episcopo Cantuariensi, qui missus è fuerat à Gregorio Papa.

## Septimo Sæculo.

Heribopolitan, ac reliqui Franci Orientales conversi ad Christum à S. Kiliano. Flandria residui populi, per S. Eligium Episcopum Novimensem. Bavaria, & Superior Austria magis exulta est propagatione Fidei per S. Rupertum. Belgum magna ex parte & signatè Frisia à S. Bonifacio, & à S. Switberto Hollandia. Hoc quoq; Sæculo conversi sunt Slavi penes tractum Vagi Fuminis.

## Octavo Sæculo.

Saxvi, per S. Corbinianum Episcopum Frisingensem, Brabantii per S. Hubertum Episcopum Leodiensem. Saxones Inferiores per S. Ludgerium.

## Nono Sæculo.

Speci, & Dani ad Fidem Christi conversi per S. Anscharium Episcopum Bremensem. Moravi plenius per SS. Cyrilum & Methodium. Eodem Sæculo conversi sunt Selavi

*Sclavi Dalmatiae populi. Saxones ex integro, Carolo Magno adiunctente. Bulgari cum suo Rege Trebelio, à Paulo Episcopo Populonij. Hungari ex parte, cum Cacano Duce, Caroli Magni amico. Rutheni sub Basilio Macedone.*

#### *Decimo Seculo.*

*Poloni conversi ad Christum cum Mieslao Duce. Moschovite cum Wallodomirio Duce. Bohemi cum Duce Zephtineo. Hungari plenius per Ducem Gejsam, ejusque filium S. Stephanus, primum Hungariae Regem.*

#### *Undecimo Seculo.*

*Bruteni conversi sunt ad Christum à S. Brunone Martyre. Pomerani adiunctente Boleslao III. Sclavi ad Oderam, & Albim fluvium. In Transylvania Hungari & Siculi.*

#### *Duodecimo Seculo.*

*Livonia à S. Meinardo missa ab Alexandro Papa III. Pomerania plenius ab Ottone Episcopo Bambergensi, missa illuc ab Innocentio II. Pontifice. Svecia plenè per Nicolaum Breakian, postea Adrianum IV. Papam.*

#### *Decimo Tertio Seculo.*

*Tartarie pars cum Duce Cazzabain.*

#### *Decimo quarto Seculo.*

*Amplexi sunt Fidem Catholicam Lithvani cum Jagello eorum Principe. Item Samogitij in Polonia. Cumani in Hungaria. Patarini in Bosnia.*

#### *Decimo quinto Seculo.*

*Illata est Fides Romano-Catholica apud Gvinenses, Angolanos, & Congenser populos Africæ Lusitanorum operâ.*

#### *Decimo sexto Seculo.*

*Multis Provincijs America illata est Fides Romano-Catholica. Item Japoniae vastissimæ Insulæ ex multis Regnis constanti, & alijs sex Regnis per S. Franciscum Xaverium. Item per Patres Societatis IESU in Imperium Monopotapæ, quod 25. Regna sub se comprehendit. Item in Brasiliam. Item in Paraquariam. Item in Regnum Peruanum. Item in Insulas Philippinas, quæ sunt numero plurimæ.*

#### *Decimo septimo Seculo.*

*Penetrat Fides Catholica, per Patres Societatis IESU in Regnum Sinarum, 15. vastissimis Provincijs constans, quarum singula Regni æquivalent, & jam obtinuerunt liberam facultatem predicandi Fidem Catholicam in omnibus his Provincijs, & defactò etiam in conversione earum magno cum fructu desudant. Item in Regnum Tibeti. Item in Regnum Mogor, quod 35. in se Regna continet. Item in Regnum Thuncinense, divisum in 7. Provincias. Item in Regnum Coreane, & pluri-mas alias Africæ & Americae Regiones.*

*Ex his omnibus totius hujus Dissertationis considerationibus observa Benevoli Lector 1. Quomodo nulla Gens, Natio, Regnum, aut Regio fuerit, ex Gentilismo seu Paganismo conversa, ad aliam Christianitatis Religionem, nisi ad Religionem Romano-Catholicam, adeò, ut Conversio alicujus Gentis, aut Nationis ad Christi Fidem, non sit aliud, quam Conversio, ad Fidem Romano-Catholicam. Et ad hanc Fidem ex Gentilismo conversi sunt nostri Antecessores, Hungari, Germani, Slavi. Obser-*

Observa 2. Qualiter Ecclesia Catholica habererit per singula saecula, suos Doctores & Pastores, eorumque continuatam successionem, a Temporibus Apostolorum, ad huc usq; tempora, qui gregem Christi conabantur semper augere, conservare & ab hostiis Religionis Catholicae tueri ac defendere, juxta illud ad Ephesios 4. v. 11. Et ipse ( scilicet Christus ) dedit ( Ecclesiae ) quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij, in edificationem Corporis Christi, donec conueniemus omnes in Unitatem Fidei, & agnitionem Filii Dei.

Observa 3. Quomodo Ecclesia Catholica hucusque duraverit per tota Saecula, frustra eam oppugnantibus, primò Judaeis statim initio sui, deinde Paganis, postmodum Tyrannis, ac demum tot ac tam varijs Haereticis, & tamen semper manit integra, atque ex tot persecutionibus non tantum non labefactata sit, quin potius ex ijsdem crevit. Quia seilicet fundata erat à Christo in Petra, Et descendit pluvia, & venerunt fumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit; fundata enim erat super Petram. Et in illo promisso Christi Matth. 16. v. 18. Super hanc Petram, edificabo Ecclesiam meam, & porte inferi non prevalebunt adversarii eam, ac Matth. ultimo versu ultimo. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus ( hoc est: sine interruptione ) usque ad consummationem saeculi.

Observa 4. Quomodo Graecorum Imperium adeò olim florens, adeò potens, adeò vastum, adeò gloriosum, ita celebre, ita victoriosum, ita famosum, corruerit, defecerit, & penitus extinctum sit, occasione separationis ab Unitate Romanæ Ecclesie, & quidem non circa Articulos Fidei, sed solùm occasione Schismatis, seu sejunctionis & separationis sui, ab Unitate Romanæ Ecclesie, tanquam à Capite totius Christianitatis. Cœpit enim hoc fatale Schisma, Nono Christi Saeculo, excitatum, per Photium, hominem reserrimum, in rebus quidem secularibus & politis apprimè versatum, sed in rebus Ecclesiasticis, prorsus rudem & ignarum, in Patriarchatum Constantinopolitanum, à seculari potestate intrusum. Ad quod usque tempus, hoc Imperium fuit locupletissimum, multa Regna & Provincias sub se complectens. Bella gerit contra Peras & Saracenos sèpius, & quidem gloriofissima. Habuit laudatissimos Imperatores, ut Theodosium, & Justinianum primum, & secundum. Habuit celeberrimas Academias, Viros doctissimos ac eruditissimos, ita ut omnes ferè Gentes ac Nationes, confluenter in Graeciam, ad capessendas Scientias, tanquam ad Emporium omnium Scientiarum. Habuit Republicas longè latèque dominantes, habuit Dynastas ac Principes potentissimos, habuit exercitus instrutissimos; & jam in locura fiorentissimarum Academiarum, & virorum doctissimorum ac eruditissimorum, successit per totam Graeciam, summa ruditas, & ignorantia, Procerum & Principum Familiae, redactæ sunt ad rusticitatem, Republicæ in pagellos & oppida, proceres in subjectionem servilem, pistas in impietatem. Interij omnis politia, periè eximie artes, subactæ sunt ejusdem Provinciæ, desperditæ ditiones, amissa Terra Santa, quam licet Latini magnis expensis, multisque expeditionibus ac numerosis exercitibus sèpius conati fuerint recuperare, semper tamen à Graecis ipsis, ex odio diverse Religionis impediabantur. Tanto incommodo fuit toti Christianitati vel solum Schisma. Quid ergo sentiendum erit, de tanta diversitate Religionum in ipsis Fidei Articulis? Addo hinc præclarum hac de re Testimonium

Genadini Patriarchæ Constantinopolitani, qui desperatis iam rebus Græciæ, unice conabatur, unionem Græcæ Ecclesiæ cum Romana redintegrare: sic ergo scribit ad suos Græcos Cap. 5. Sect. 15. *In memoriam igitur revocate Fratres, qualibet, & quanta extiterit nostra Natio. Fuit enim quondam sapiens, clara, generosa, prudens, fortis, & quæ omnem terram suo subjecerit Imperio. Præterea virtutis studio, & sanctitate omnes Gentes est supergressa, Jejunijs, vigilijs, orationibus, Eleemosynis; & ut verbo dicam, velut spongia, haustis omnem virtutem.* At in præsentia (proh dolor!) omnia intercedunt. Constantinopolis capta est. Quâ urbe expugnata, Arae sunt profanatae, Templum conculcatum, pollutæ Moniales, Virgines corruptæ, &c. si dixeritis ob nostra delicta hæc evenisse? Non itâ se res habet: quoniam non magis nos, quam aliae Christianorum Gentes, nostris criminibus Deum irritamus. Sunt enim & aliae Nationes, magnis sceleribus obnoxiae, quomodo non affliguntur, ut nostra infelicissima & miseranda Natio? &c. Causam ego calamitatum aliam invenire non possum, nisi Schisma, & quod se subtraxerit, ab obedientia Romanæ Ecclesiæ. Haec tenus ille. Que adhortatio, paucis, imo solis terminis mutatis, per omnia poterit optimè accommodari nostra Hungaria.

Observa 5. Quomodo aliarum Religionum diversarum à Religione Romano-Catholica, Ecclesiæ, licet ab initio sui videbantur maximè florere, successivè tamen postmodum, itâ defecerunt, ut multarum vix memoria extet. Quidam scilicet ædificata erant super arenam. Et descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & cedidit, & fuit ruina illius magna. Matthæi 7. v. 22. Et quia verissima est illa Christi prædictio: *Omnis plantatio, quæ non plantavit Pater meus Cœlestis, eradicabitur.* Matth. 15. v. 13. Et recolamus quæ so antiquos Annales Ecclesiæ, certè Theodoretus Libro de Hæreticis fabulis, septuaginta sex diversas Hæreses enumerat, usque ad sua tempora, & Lib. 3. ejusdem Operis, testatur omnes illas extinctas fuisse, paucissim exceptis, quarum vestigia solum exstabant. Et S. Augustinus recenset 88. Hæreses, ex quibus plurimas interijisse testatur in expositione Psalmi 57. Et quam potentes erant Hæreses Nestorianorum, & Eutychianorum in Oriente, Donatistarum, & Pelagianorum in Africa, Manichæorum in Italia, Albigensium in Gallia, Arianorum antiquorum per totum ferè veterem orbem, Hussitarum in Bohemia? At ecce omnes interierunt. Et notant Authores, usque ad tempora Lutheri 200. minimum Hæresiarchas fuisse, quorum multi, habuerunt multos Episcopos, multos potentissimos Patronos, Imperatores ac Reges sibi addictos, & scriperunt plurimos libros, itâ ut viderentur nunquam posse deficere, & tamen itâ defecerunt, ut vix illorum nomina, vel dogmata supersint; & nisi Catholici scripsissent de illis in suis libris, nec quidem sciemus an fuerint in mundo. A temporibus autem Lutheri, usque ad finem saeculi decimi quinti, quo Lutherus coepit delirare, numerantur plures aliae quam 200. Hæreses; & pro Saeculo decimo sexto, nos recensuimus centum Hæreses novas, in Dissertatione nostra Hæresiologica, quæ omnes ruinam similem & interitum minantur, & ex quibus iam multæ evanuere. Certe Lutherani vix nati, jam statim arescere coeperunt: mox enim surrexit Zwinglius anno 1525. & post Anabaptistæ, qui magnam partem Lutheranorum ad se traxerunt. Sed nec Zwinglius diu regnavit, anno enim 1583. surrexit

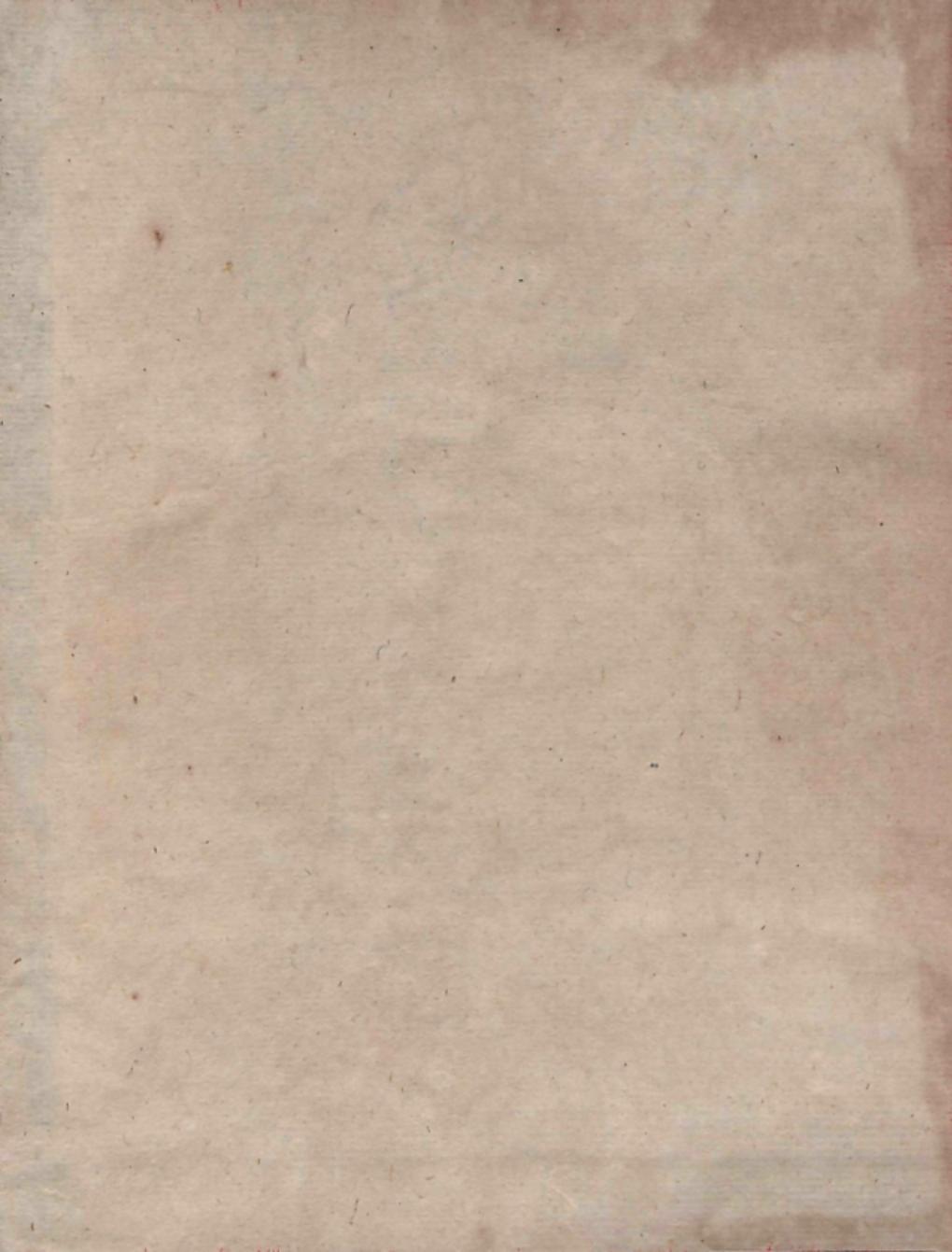
Calvinus, qui ita brevi invaluit, ut vix pauca quædam oppida Helvetiorum Zvignianis reliquerit. Postmodum vero & Calvinistæ per Libertinos in Gallia, per Puritanos in Anglia, per Trinitarios in Polonia, per Novos Arianos in Transylvania, aliisque novas Sebas, multum immuniti sunt, & quotidie magis ad paucitatem rediguntur. Imo inter Lutheranos & Calvinistas paucissimi jam sunt, qui genuinam doctrinam Lutheri, vel Calvinii sequantur. Appositè sane hanc in rem scribit S. Augustinus in illud Psalmi 57. *Ad nibilum devenient, tanquam aqua decurrent, sic inquiens: Non vos terreant fratres, quidam fluvij, qui dicuntur torrentes, decurrunt aqua, ad tempus perscrupit, mox cessabit, diu stare non possunt: Multe barefes jam emortua sunt, eucurrerunt in rivo suis quantum potuerunt, siccati sunt rivi, vix illorum memoria reperitur, vel quia fuerint.* Sed neque aliæ Religiones, præter Catholicam, ostendere possunt Pastorum suorum successionem ab ipsis temporibus Apostolorum. Omnium siquidem possumus assignare tempus, quo cœperint, locum, ubi cœperint, Authores à quibus cœperint; sola Religio Romano-Catholica refert suorum Pastorum successionem ab ipsis Temporibus Apostolorum, incepta est ab ipso Christo & Apostolis, adeoque habet hanc Notam veræ Ecclesiæ: quod fuerit semper, quod fuerit ubique, quod habuerit suos Sanctos, quod pro illius veritate mortem subieré tot Martyres, & consequenter, quod sola sit Catholica, Sancta, Una, & Apostolica. Dicamus ergo cum S. Augustino de Utilitate Credendi Cap. 17. *Dubitabimusne( inquit ) nos illius Ecclesia condere gremio, que ab Apostolica Sede, per successionem Episcoporum, frustra hereticis circumlatrantibus, culmen autoritatis obtinuit.*

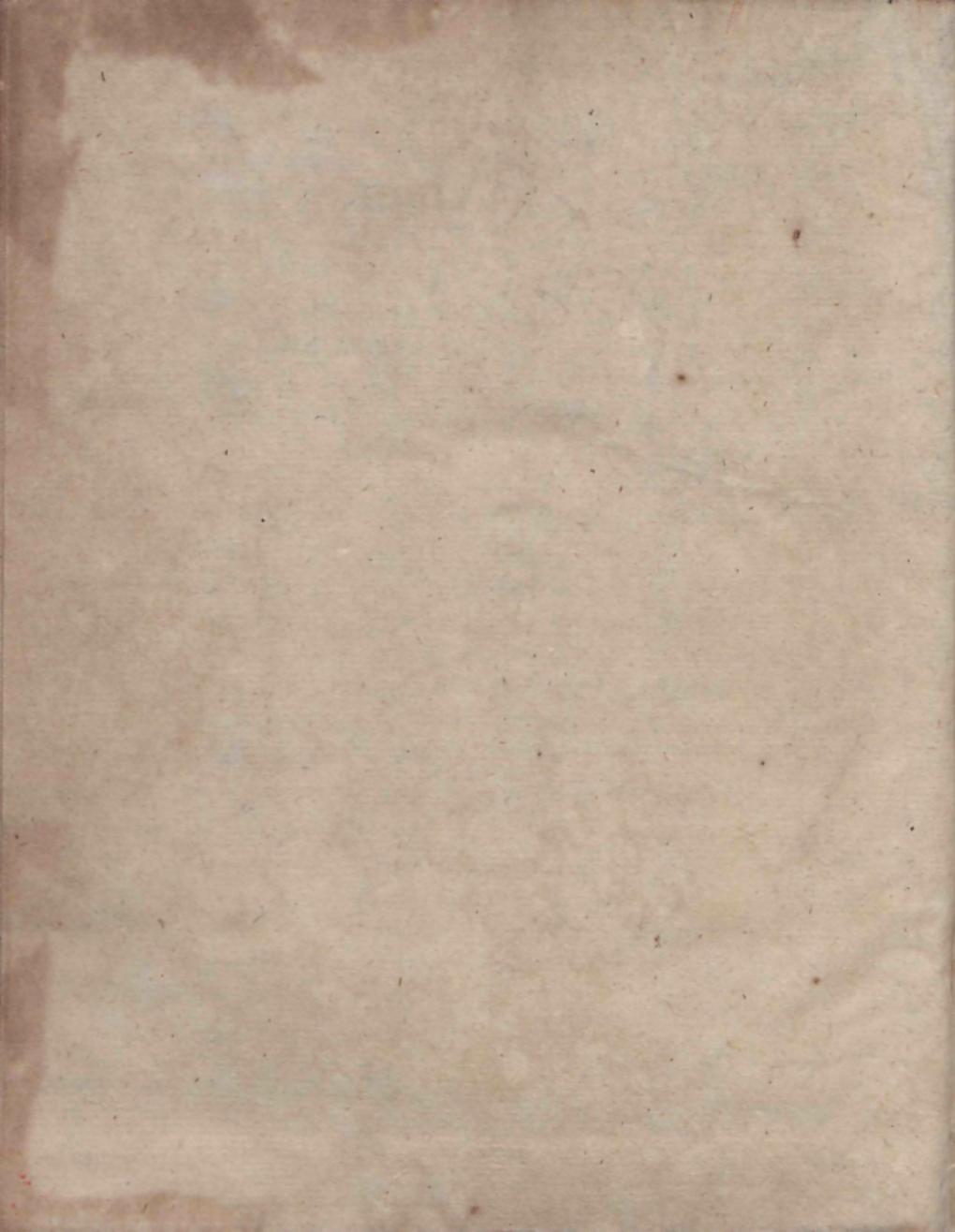
## Omnia ad Majorem Dei Gloriam, Ecclesiæ Catholicæ Unionem, Christianorum Regum, ac potissimum Hungariæ constantem Pacem, & Tranqvillitatem.

### Errata sic Corrige.

Pagina 3. linea 6. ad Philippenses 2. v. 11.	lege	ad Philippenses 1. v. 27.
linea 7. Ut sint unanimes	lege	Ut stent in uno Spiritu unanimes.
linea 8. Et Romanos	adde	Capite 15. v. 5. & 6.
linea 9. Iesu Christi	adde	Et Corinthios :











[www.books2ebooks.eu](http://www.books2ebooks.eu)